

eul_wid: pdc-al

Ἀππιανὸς Ἀλεξανδρεὺς · Appian of Alexandria

Hannibalic

Ἀννιβαϊκή

Period: *Ρωμαϊκή* [Roman](#)

Dialect: *Κοινή* [Koine](#)

Domain: *Ἱστορία* [History](#)

Format: *Πεζός* [Prose](#)

Annib 1 Ὅσα δὲ Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος ἐξ Ἰβηρίας ἐς Ἰταλίαν ἐσβαλὼν ἐκκαίδεκα ἔτεσιν, οἷς ἐπέμεινε πολέμων, ἔδρασέν τε καὶ ἔπαθεν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἕως αὐτὸν Καρχηδονίῳ τε κινδυνεύοντες περὶ τῇ πόλει ἐπὶ τὰ σφέτερα μετεπέψαντο καὶ Ῥωμαῖοι τῆς Ἰταλίας ἐξήλασαν, ἥδε ἡ γραφὴ δηλοῖ. ἢ τις δὲ τῷ Ἀννίβᾳ γέγονε τῆς ἐσβολῆς αἰτία τε ἀληθὴς καὶ πρόφασις ἐς τὸ φανερόν, ἀκριβέστατα μὲν ἐν τῇ Ἰβηρικῇ συγγραφῇ δεδήλωται, συγγράψω δὲ καὶ νῦν ὅσον εἰς ἀνάμνησιν. ^[5]

Annib 3 Ἀμίλχαρ, ᾧ Βάρκας ἐπὶ κλησὶς ἦν, Ἀννίβου τοῦδε πατήρ, ἐστρατήγει Καρχηδονίων ἐν Σικελίᾳ, ὅτε Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι περὶ αὐτῆς ἀλλήλοις ἐπολέμουν. δόξας δὲ πρᾶξαι κακῶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐδιώκετο καὶ δεδιὼς ἔπραξεν ἐς τοὺς Νομάδας αἰρεθῆναι στρατηγὸς πρὸ τῶν εὐθυνῶν. ^[5]

Annib 4 γενόμενος δὲ χρήσιμος ἐν τῷδε καὶ τὴν στρατιὰν θεραπεύσας ἀρπαγαῖς καὶ δωρεαῖς ἤγαγεν ἄνευ τοῦ κοινοῦ Καρχηδονίων ἐπὶ Γάδειρα καὶ ἐπέρασε τὸν πορθμὸν ἐς Ἰβηρίαν, ὅθεν λάφυρα πολλὰ διέπεμπεν ἐς Καρχηδόνα, θεραπεύων τὸ πλῆθος, εἰ δύναίτο μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ τῆς στρατηγίας τῆς ἐν Σικελίᾳ. ^[5]

Annib 5 χώραν δ' αὐτοῦ κατακτωμένου πολλὴν κλέος τε μέγα ἦν καὶ Καρχηδονίοις ἐπιθυμία πάσης Ἰβηρίας ὡς εὐμαροῦς ἔργου.

Annib 6 Ζακανθαῖοι δὲ καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἕλληνες ἐν Ἰβηρίᾳ, καταφεύγουσιν ἐπὶ Ῥωμαίους, καὶ γίγνεται Καρχηδονίοις ὄρος Ἰβηρίας, μὴ διαβαίνειν τὸν Ἰβηρα ποταμόν· καὶ τότε ταῖς Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων σπονδαῖς ἐνεγράφη.

Annib 7 ἐπὶ δὲ τούτῳ Βάρκας μὲν, τὴν ὑπὸ Καρχηδονίοις Ἰβηρίαν καθιστάμενος, ἔν τινι μάχῃ πεσὼν ἀποθνήσκει, καὶ στρατηγὸς Ἀσρούβας ἐπ' αὐτῷ γίγνεται, ὃς ἐκίδευε τῷ Βάρκᾳ.

Annib 8 καὶ τόνδε μὲν κτείνει θεράπων ἐν κυνηγεσίῳ, οὗ τὸν δεσπότην ἀνῆρήκει· τρίτος δ' ἐπὶ τοῖσδε στρατηγὸς Ἰβήρων ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀποδείκνυται, φιλοπόλεμος καὶ συνετὸς εἶναι δοκῶν, Ἀννίβας ὅδε, Βάρκα μὲν υἱὸς ὢν, Ἀσρούβου δὲ τῆς γυναικὸς ἀδελφός, νέος δὲ κομιδῇ καὶ ὡς μειράκιον ἔτι τῷ πατρὶ καὶ τῷ κηδεστῇ συνών. καὶ ὁ δῆμος ὁ Καρχηδονίων αὐτῷ τὴν στρατηγίαν ἐπεψήφισεν. ^[5]

Annib 9 οὕτω μὲν Ἀννίβας, περὶ οὗ τάδε συγγράφω, γίγνεται στρατηγὸς Καρχηδονίων ἐπὶ Ἰβηρσι· τῶν δ' ἐχθρῶν τῶν Βάρκα τε καὶ Ἀσρούβου τοὺς φίλους τοὺς ἐκείνων διωκόντων καὶ Ἀννίβου

τοῦδε καταφρονούντων ὥς ἔτι νέου, ἀρχὴν εἶναι τοῦθ' ὁ Ἀννίβας ἐφ' ἑαυτὸν ἡγούμενος καὶ νομίζων οἱ τὸ ἀσφαλὲς ἐκ τῶν τῆς πατρίδος φόβων περιέσεσθαι, ἐς πόλεμον αὐτοὺς μέγαν ἐμβαλεῖν ἐπενόει. ^[5]

Annib 10 ὑπολαβὼν δ', ὥσπερ ἦν, τὸ Ῥωμαίοις ἐπιχειρῆσαι χρόνιον τε Καρχηδονίοις ἔσσεσθαι καὶ μεγάλην αὐτῷ δόξαν, εἰ καὶ τύχοι πταίσας, τό γε ἐγχείρημα οἴσιν, λεγόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ βωμῶν ἔτι παῖς ὀρκωθῆναι Ῥωμαίοις ἐπιβουλεύων οὐ ποτ' ἐκλείψειν, ἐπενόει παρὰ τὰς σπονδὰς τὸν Ἴβηρα διαβῆναι καὶ παρεσκευάζε τινὰς ἐς πρόφασιν κατηγορεῖν Ζακανθαίων. ^[5]

Annib 11 γράφων τε ταῦτα συνεχῶς ἐς Καρχηδόναν καὶ προστιθείς, ὅτι Ῥωμαῖοι κρύφα τὴν Ἰβηρίαν αὐτῶν ἀφιστᾶσιν, ἔτυχε παρὰ Καρχηδονίων πράσσειν, ὃ τι δοκιμάσειεν.

Annib 12 ὁ μὲν δὴ τὸν Ἴβηρα διαβὰς τὴν Ζακανθαίων πόλιν ἡβηδὸν διέφθειρε, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Καρχηδονίοις ἐπὶ τῷδε ἐλέλυντο αἱ σπονδαὶ αἱ γενόμεναι αὐτοῖς μετὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Σικελίᾳ. Ἀννίβας δὲ ὅσα μὲν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Καρχηδονίων τε καὶ Ῥωμαίων στρατηγοὶ περὶ Ἰβηρίαν ἔπραξαν, ἡ Ἰβηρικὴ γραφὴ δηλοῖ· ἐπιλεξάμενος δὲ Κελτιβήρων τε καὶ Λιβύων καὶ ἐτέρων ἐθνῶν ὅτι πλείστους καὶ τὰ ἐν Ἰβηρίᾳ παραδοὺς Ἀσρούβα τῷ ἀδελφῷ τὰ Πυρρηναῖα ὅρη διέβαινεν ἐς τὴν Κελτικὴν τὴν νῦν λεγομένην Γαλατίαν, ἄγων πεζοὺς ἐνακισμυρίους καὶ ἱππέας ἐς δισχιλίους ἐπὶ μυρίοις καὶ ἐλέφαντας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. ^[5]

Annib 14 Γαλατῶν δὲ τοὺς μὲν ὠνούμενος, τοὺς δὲ πείθων, τοὺς δὲ καὶ βιαζόμενος διώδευε τὴν χώραν.

Annib 15 ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὰ Ἀλπεῖα ὅρη καὶ μηδεμίαν μῆτε δίοδον μῆτε ἄνοδον εὐρών (ἀπόκρημνα γάρ ἐστιν ἰσχυρῶς) ἐπέβαινε κάκείοις ὑπὸ τόλμης, κακοπαθῶν χιόνος τε πολλῆς οὔσης καὶ κρύους, τὴν μὲν ὕλην τέμνων τε καὶ κατακαίων, τὴν δὲ τέφραν σβεννὺς ὕδατι καὶ ὄξει καὶ τὴν πέτραν ἐκ τοῦδε ψαφάραν γιγνομένην σφύραις σιδηραῖς θραύων καὶ <ὁδὸν> ὁδοποιῶν, ἡ καὶ νῦν ἐστὶν ἐπὶ τῶν ὁρῶν ἐντριβῆς καὶ καλεῖται δίοδος Ἀννίβου. ^[5]

Annib 16 τῶν δὲ τροφῶν αὐτὸν ἐπιλειπουσῶν ἠπείγετο μὲν, ἔτι λανθάνων, ὅτι καὶ πάρεστιν ἐς τὴν Ἰταλίαν, ἔκτω δὲ μόλις ἀπὸ τῆς ἐξ Ἰβήρων ἀναστάσεως μηνί, πλείστους ἀποβαλὼν, ἐς τὸ πεδῖον ἐκ τῶν ὁρῶν κατέβαινεν καὶ μικρὸν ἀναπαύσας προσέβαλλε Ταυρασίᾳ, πόλει Κελτικῇ. ^[5]

Annib 17 κατὰ κράτος δ' αὐτὴν ἐξελὼν τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἔσφαξεν ἐς κατάπληξιν τῆς ἄλλης Κελτικῆς, ἐπὶ δὲ ποταμὸν Ἡριδανόν, τὸν νῦν Πάδον λεγόμενον, ἐλθὼν, ἔνθα Ῥωμαῖοι Κελτοῖς τοῖς καλουμένοις Βοιοῖς ἐπολέμουν, ἐστρατοπέδευσεν. ὁ δ' ὕπατος ὁ Ῥωμαίων Πούπλιος Κορνήλιος Σκιπίων, Καρχηδονίοις ἐν Ἰβηρίᾳ πολεμῶν, ἐπεὶ τῆς εἰσβολῆς Ἀννίβου τῆς ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐπύθετο, τὸν ἀδελφὸν καὶ ὅδε Γναῖον Κορνήλιον Σκιπίωνα ἐπὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασι καταλιπὼν διέπλευσεν ἐς Τυρρηνίαν, ὅθεν ὁδεύων τε καὶ συμμάχους, ὅσους δύναίτο, ἀγείρων ἔφθασεν ἐπὶ τὸν Πάδον Ἀννίβαν. ^[5]

Annib 18 καὶ Μάλλιον μὲν καὶ Ἀτίλιον, οἱ τοῖς Βοιοῖς ἐπολέμουν, ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν, ὥς οὐ δέον αὐτοὺς ἔτι στρατηγεῖν ὑπάτου παρόντος, αὐτὸς δὲ τὸν στρατὸν παραλαβὼν ἐς μάχην ἐξέτασεν πρὸς Ἀννίβαν.

Annib 19 καὶ γενομένης ἀκροβολίας τε καὶ ἵππομαχίας οἱ Ῥωμαῖοι, κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν Λιβύων, ἔφευγον ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐς Πλακεντίαν ἀνεχώρουν, ἀσφαλῶς τετειχισμένην, τὸν Πάδον ἐπὶ γεφυρῶν περᾶσαντές τε καὶ λύσαντες τὰς γεφύρας.

Annib 20 τὸν μὲν οὖν ποταμὸν καὶ ὁ Ἀννίβας ζεύξας ἐπέρα, τὸ δ' ἔργον εὐθύς τόδε, πρῶτον ἢ δεύτερον ἐπὶ τῇ τῶν Ἀλπείων ὁρῶν διαβάσει, παρὰ τοῖς ἐπέκεινα Κελτῶν ἐξῆρε τὸν Ἀννίβαν ὥς ἄμαχον στρατηγὸν καὶ τύχῃ λαμπρᾷ χρώμενον. ^[5]

Annib 21

ὃ δ', ὡς ἐν βαρβάροις τε καὶ τεθηπόσιν αὐτὸν καὶ δι' ἄμφω δυναμένοις ἀπατᾶσθαι, τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην ἐνήλλασσε συνεχῶς ἐσκευασμέναις ἐπινοίαις· καὶ αὐτὸν οἱ Κελτοὶ περιιόντα τὰ ἔθνη πρεσβύτην ὀρῶντες, εἶτα νέον, εἶτα μεσαιπόλιον καὶ συνεχῶς ἕτερον ἐξ ἐτέρου, θαυμάζοντες ἐδόκουν θειοτέρας φύσεως λαχεῖν. ^[5]

- Annib 23 Σεμπρώνιος δ', ὁ ἕτερος ὕπατος, ἐν Σικελίᾳ τότε ὦν καὶ πυθόμενος, διέπλευσε πρὸς τὸν Σκιπίωνα καὶ τεσσαράκοντα σταδίου αὐτοῦ διασχὼν ἐστρατοπέδευσε· καὶ τῆς ἐπιούσης ἔμελλον ἅπαντες ἐς μάχην ἥξειν. ποταμὸς δ' ἦν ἐν μέσῳ Τρεβίας, ὃν Ῥωμαῖοι πρὸ ἔω, χειμερίου τε [τῆς] τροπῆς οὔσης καὶ ὑετοῦ καὶ κρύους, ἐπέρων βρεχόμενοι μέχρι τῶν μαστῶν.
- Annib 24 Ἀννίβας δὲ καὶ ἐς δευτέραν ὥραν ἀνέπαυσε τὴν στρατιάν καὶ τότε ἐξῆγε. παράταξις δ' ἦν ἐκατέρων .
- Annib 25 .. τὰ κέρατα κατεῖχον, ἀμφὶ τὴν φάλαγγα τῶν πεζῶν. Ἀννίβας δὲ τοῖς μὲν ἵππεῦσιν ἀντέταξε τοὺς ἐλέφαντας, τῇ δὲ φάλαγγι τοὺς πεζοὺς· τοὺς δ' ἵππεας ἐκέλευσεν ὀπίσω τῶν ἐλεφάντων ἀτρεμεῖν, ἕως αὐτὸς τι σημήνη.
- Annib 26 γενομένων δ' ἐν χερσὶ πάντων οἱ μὲν Ῥωμαίων ἵπποι τοὺς ἐλέφαντας, οὐ φέροντες αὐτῶν οὔτε τὴν ὄψιν οὔτε τὴν ὁδμήν, ἔφευγον· οἱ δὲ πεζοί, καίπερ ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ἀγρυπνίας τετρυμένοι τε καὶ μαλακοὶ ὄντες, ὅμως ὑπὸ τόλμης τοῖς θηρίοις ἐπεπῆδων καὶ ἐτίτρωσκον αὐτὰ καὶ τινων καὶ τὰ νεῦρα ὑπέκοπτον καὶ τοὺς πεζοὺς ἐνέκλινον ἤδη. ^[5]
- Annib 27 θεασάμενος δ' ὁ Ἀννίβας ἐσήμηνε τὴν ἵππον κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους. ἐσκεδασμένων δ' ἄρτι τῶν Ῥωμαϊκῶν ἱππέων διὰ τὰ θηρία καὶ τῶν πεζῶν μόνων τε ὄντων καὶ κακοπαθούτων καὶ δεδιότων τὴν περικύκλωσιν φυγὴ πανταχόθεν ἦν ἐς τὰ στρατόπεδα. ^[5]
- Annib 28 καὶ ἀπώλλυντο οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἱππέων, καταλαμβάνόντων ἅτε πεζοὺς, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ παραφέροντος τοῦ γὰρ ἡλίου τὴν χιόνα τήξαντος ὁ ποταμὸς ἐρρῦν μέγας, καὶ οὔτε στῆναι διὰ τὸ βάθος οὔτε νεῖν διὰ τὰ ὄπλα ἐδύναντο.
- Annib 29 Σκιπίων δὲ αὐτοῖς ἐπόμενος καὶ παρακαλῶν ὀλίγου μὲν ἐδέησε τρωθεῖς διαφθαρῆναι, μόλις δ' ἐς Κρεμῶνα διεσώθη φερόμενος. ἐπίνειον δὲ ἦν τι βραχὺ Πλακεντίας, ᾧ προσβαλὼν ὁ Ἀννίβας ἀπώλεσε τετρακοσίους καὶ αὐτὸς ἐτρώθη.
- Annib 30 καὶ ἀπὸ τοῦδε πάντες ἐχείμαζον, Σκιπίων μὲν ἐν Κρεμῶνι καὶ Πλακεντία, Ἀννίβας δὲ περὶ Πάδον. οἱ δ' ἐν ἄστει Ῥωμαῖοι, πυθόμενοι καὶ τρίτον ἤδη πταίνοντες περὶ Πάδον (ἤττηντο γὰρ δὴ καὶ ὑπὸ Βοιωτῶν πρὸ Ἀννίβου), στρατιάν τε παρ' αὐτῶν ἄλλην κατέλεγον, σὺν τοῖς οὔσι περὶ τὸν Πάδον ὡς εἶναι τρισκαίδεκα τέλη, καὶ τοῖς συμμάχοις ἑτέραν διπλασίονα ταύτης ἐπήγγελλον. ^[5]
- Annib 31 ἤδη δ' αὐτοῖς τὸ τέλος εἶχε πεζοὺς πεντακισχιλίους καὶ ἵππεας τριακοσίους.
- Annib 32 καὶ τούτων τοὺς μὲν ἐς Ἰβηρίαν ἔπεμπον, τοὺς δ' ἐς Σαρδόνα, κάκεινὴν πολεμουμένην, τοὺς δ' ἐς Σικελίαν· τὰ πλέονα δ' ἤγον ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν οἱ μετὰ Σκιπίωνα καὶ Σεμπρώνιον αἰρεθέντες ὕπατοι, Σερουίλιος τε Γναῖος καὶ Γάιος Φλαμίνιος. ^[5]
- Annib 33 ὦν ὁ μὲν Σερουίλιος, ἐπὶ τὸν Πάδον ἐπειχθεὶς, τὴν στρατηγίαν ἐκδέχεται παρὰ τοῦ Σκιπίωνος (ὁ δὲ Σκιπίων, ἀνθύπατος αἰρεθείς, ἐς Ἰβηρίαν διέπλευσεν), Φλαμίνιος δὲ τρισμυρίοις τε πεζοῖς καὶ τρισχιλίοις ἵππεῦσι τὴν ἐντὸς Ἀπεννίνων ὀρῶν Ἰταλίαν ἐφύλασσε, ἦν καὶ μόνην ἄν τις εἴποι κυρίως Ἰταλίαν. ^[5]
- Annib 34 τὰ γὰρ Ἀπεννίνα κατέρχεται μὲν ἐκ μέσων τῶν Ἀλπείων ἐπὶ θάλασσαν, ἔστι δ' αὐτῶν τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ πάντα καθαρῶς Ἰταλία, τὰ δ' ἐπὶ θάτερα, ἐς τὸν Ἰόνιον φθάνοντα, νῦν μὲν ἔστι καὶ ταῦτ' Ἰταλία [ὅτι καὶ Τυρρηνία νῦν Ἰταλία], οἰκοῦσι δ' αὐτῶν τὰ μὲν Ἕλληνες, ἀμφὶ τὴν

Ἴόνιον ἀκτὴν, τὰ δὲ λοιπὰ Κελτοί, ὅσοι τῇ Ῥώμῃ τὸ πρῶτον ἐπιθέμενοι τὴν πόλιν ἐνέπρησαν.
[5]

Annib 35 ὅτε γὰρ αὐτοὺς ἐξελαύνων Κάμιλλος ἐδίωκε μέχρι τῶν Ἀπεννίνων ὄρων, ἐμοὶ δοκοῦσιν
ὑπερβάντες αὐτά, ἀντὶ ἡθῶν τῶν ἰδίων, παρὰ τὸν Ἴόνιον οἰκῆσαι· καὶ τὸ μέρος τῆς χώρας ἔτι
νῦν οὕτω καλοῦσιν, Ἰταλίαν Γαλατικὴν. Ῥωμαῖοι μὲν δὴ μεγάλοις στρατοῖς ἐς πολλὰ ὁμοῦ
διήρηντο· Ἀννίβας δὲ τούτων αἰσθόμενος ἅμα τῷ ἦρι τοὺς ἄλλους λαθὼν ἐδήλου τὴν Τυρρηνίαν
καὶ προύβαινεν ἐς τὸ μέρος τὸ ἐπὶ Ῥώμης. [5]

Annib 37 οἱ δὲ πλησιάζοντος αὐτοῦ πάνυ ἔδεισαν, οὐ παρούσης σφίσιν ἀξιομάχου δυνάμεως, ἐστράτευσαν
δὲ ὅμως ἐκ τῶν ὑπολοίπων ὀκτακισχιλίους καὶ Κεντήνιον αὐτοῖς, τινὰ τῶν ἐπιφανῶν ἰδιωτῶν,
οὐδεμιᾶς ἀρχῆς παρουσίας, ἐπέστησάν τε καὶ ἐξέπεμπον ἐς τὴν Πλειστήνην
λίμνην, τὰ στενὰ προληψόμενον, ἥ συντομώτατόν ἐστιν ἐπὶ τὴν Ῥώμην. [5]

Annib 38 ἐν δὲ τούτῳ καὶ Φλαμίνιος ὁ τοῖς τρισμυρίοις τὴν ἐντὸς Ἰταλίαν φυλάσσων, αἰσθόμενος τῆς
σπουδῆς Ἀννίβου, μετέβαινεν ὀξέως, οὐ διαναπαύων τὴν στρατιάν· δέει τε περὶ τῆς πόλεως καὶ
αὐτὸς ὦν ἀπειροπόλεμος τε καὶ ἐς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ἡρημένος ἠερίετο Ἀννίβα
συμπλεκῆναι. [5]

Annib 39 ὃ δὲ αἰσθόμενος αὐτοῦ τῆς τε ὁρμῆς καὶ ἀπειρίας ὄρος μὲν τι καὶ λίμνην προβάλετο πρὸ
ἑαυτοῦ, ψιλούς δὲ καὶ ἱππέας ἐς φάραγγα ἀποκρύψας ἐστρατοπέδευεν.

Annib 40 καὶ αὐτὸν ὁ Φλαμίνιος κατιδὼν ἅμα ἔφω σμικρὸν μὲν τι διέτριψε, τὸν στρατὸν ἀναπαύων ἐξ
ὁδοιπορίας καὶ χαρακοποιούμενος, μετὰ δὲ τοῦτο ἐξῆγεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν μάχην, αὐτοὺς ὄντας ὑπ’
ἀγρυπνίας καὶ κόπου.

Annib 41 τῆς δ’ ἐνέδρας ἐκφανείσης, ἐν μέσῳ ληφθεὶς τοῦ τε ὄρους καὶ τῆς λίμνης καὶ τῶν ἐχθρῶν,
αὐτὸς τε ἀνῆρέθη καὶ σὺν αὐτῷ δισμύριοι.

Annib 42 τοὺς δὲ λοιποὺς ἔτι μυρίους ἔς τινα κώμην ὀχυρὰν συμφυγόντας Μαάρβαλ, ὁ ὑποστράτηγος
Ἀννίβου, μεγίστην καὶ ὅδε ἐπὶ στρατηγίᾳ δόξαν ἔχων, οὐ δυνάμενος ἐλεῖν εὐχερῶς οὐδ’ ἀξιῶν
ἀπεγνωκόσι μάχεσθαι, ἔπεισε τὰ ὅπλα ἀποθέσθαι, συνθέμενος ἀπολύσειν, ὅπῃ θέλοιεν. ὥς δὲ
ἀπέθεντο, λαβὼν ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀννίβαν γυμνούς. ὃ δ’ οὐ φάμενος εἶναι κύριον χωρὶς
αὐτοῦ ταῦτα συνθέσθαι τὸν Μαάρβαλ, τοὺς μὲν ἐκ τῶν συμμάχων φιλανθρωπευσάμενος
ἀπέλυσεν ἐς τὰ ἑαυτῶν, θηρεύων τῇ φιλανθρωπίᾳ τὰς πόλεις, ὅσοι δὲ Ῥωμαίων ἦσαν, εἶχε
δήσας. [5]

Annib 44 τὴν δὲ λείαν τοῖς συστρατεύουσι Κελτοῖς ἀποδόμενος, ἵνα καὶ τούσδε θεραπεύσειε τῷ κέρδει,
προύβαινεν ἐς τὸ πρόσθεν, αἰσθομένου μὲν ἤδη τῶν γιγνομένων τοῦ περὶ Πάδον στρατηγοῦ
Σερουιλίου καὶ τετρακισμυρίοις ἐπὶ Τυρρηνίας ἐπειγομένου, Κεντηνίου δὲ ἤδη τοῖς
ὀκτακισχιλίοις τὰ στενὰ προειληφότος. Ἀννίβας δέ, ἐπειδὴ τὴν τε λίμνην εἶδε τὴν Πλειστήνην
καὶ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ αὐτὴν καὶ τὸν Κεντήνιον ἐν μέσῳ κρατοῦντα τῆς διόδου, τοὺς ἡγεμόνας
τῶν ὁδῶν ἐξήταzen, εἴ τις εἴη περίοδος. [5]

Annib 46 οὐδεμίαν δὲ φαμένων εἶναι τρίβον, ἀλλὰ ἀπόκρημα πάντα καὶ φαραγγώδη δι’ αὐτῶν ὅμως
ἔπεμπε τοὺς ψιλούς νύκτωρ τὸ ὄρος περιεῖναι, καὶ Μαάρβαλ μετ’ αὐτῶν. τεκμηράμενος δ’, ὅτε
δύναιτο περιελθεῖν, προσέβαλλε τῷ Κεντηνίῳ κατὰ μέτωπον. [5]

Annib 47 καὶ συνεστώτων ἐκατέρων πάνυ προθύμως, ὁ Μαάρβαλ ἐκ κορυφῆς ἄνωθεν ὥφθη τε καὶ
ἠλάλαzen. Ῥωμαίων δ’ εὐθὺς ἦν φυγὴ καὶ φόνος κεκυκλωμένων, καὶ τρισχίλιοι μὲν ἔπεσον,
ὀκτακόσιοι δ’ ἐλήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ μόλις διέφυγον.

Annib 48 πυθόμενοι δ’ οἱ ἐν ἄστει καὶ δέισαντες, μὴ εὐθὺς ἐπὶ τὴν πόλιν ὁ Ἀννίβας ἔλθοι, τό τε τεῖχος
ἐπλήρουν λίθων καὶ τοὺς γέροντας ὥπλιζον, ὅπλων μὲν ἀποροῦντες, τὰ δὲ λάφυρα ἐκ τῶν

ἱερῶν καταφέροντες, ἃ ἐκ πολέμων ἄλλων κόσμος αὐτοῖς περιέκειται· δικτάτορά τε, ὡς ἐν κινδύνῳ, Φάβιον εἵλοντο Μάξιμον. Ἀννίβας δέ, θεοῦ παράγοντος αὐτόν, ἐπὶ τὸν Ἴόνιον αὐθις ἐτράπη καὶ τὴν παράλιον ὁδεύων ἐπόρθει λείαν τε περιήλαυε πολλήν. ^[5]

Annib 50 Σερουίλιος δ' ὕπατος ἀντιπαριῶν αὐτῷ κατῆρεν εἰς Ἀρίμινον, ἀπέχων Ἀννίβου μίαν ἡμέραν· ἔνθα τὴν στρατιὰν συνέιχε καὶ τοὺς ἔτι φίλους Κελτῶν ἀνεθάρρυνεν, ἕως ἀφικόμενος Φάβιος Μάξιμος ὁ δικτάτωρ Σερουίλιον μὲν ἐς Ῥώμην ἔπεμπε, ὡς οὔτε ὕπατον οὔτε στρατηγὸν ἔτι ὄντα δικτάτορος ἡρημένου, αὐτὸς δὲ τῷ Ἀννίβᾳ παρακολουθῶν ἐς μὲν χεῖρας οὐκ ᾔρει, πολλάκις ἐκείνου προκαλουμένου, πολιορκεῖν δ' οὐδένα εἶα, παραφυλάσσων καὶ ἐπικείμενος. ὁ δὲ τῆς χώρας ἐξανηλωμένης τροφῶν ἠπόρει καὶ αὐτὴν αὐθις περιῶν ἐκάστης ἡμέρας ἐξέτασσε, προκαλούμενος ἐς μάχην· Φάβιος δ' οὐ συνεπλέκετο, καταγινώσκοντος αὐτοῦ Μινουκίου Ῥούφου, ὃς ἵππαρχος μὲν ἦν αὐτῷ, ἔγραφε δ' ἐς Ῥώμην τοῖς φίλοις, ὡς ὀκνοίη Φάβιος ὑπὸ δειλίας. ^[5]

Annib 52 διαδραμόντος δ' ἐς Ῥώμην ἐπὶ θυσίας τινὰς τοῦ Φαβίου ὁ Μινούκιος ἡγούμενος τοῦ στρατοῦ συνεπλέκη τινὰ μάχην τῷ Ἀννίβᾳ καὶ δόξας πλεόν ἔχειν θρασύτερον ἐς Ῥώμην ἐπέστελλε τῇ βουλῇ, τὸν Φάβιον αἰτιώμενος οὐκ ἐθέλοντα νικῆσαι. καὶ ἡ βουλή, ἐπανεληλυθὸς ἐς τὸ στρατόπεδον ἤδη τοῦ Φαβίου, ἴσον ἰσχύειν αὐτῷ τὸν ἵππαρχον ἀπέφηνεν. ^[5]

Annib 53 οἱ μὲν δὴ μερισάμενοι τὴν στρατιὰν πλησίον ἀλλήλων ἐστρατοπέδευον καὶ τῆς γνώμης ἐκάτερος εἶχοντο τῆς ἑαυτοῦ, Φάβιος μὲν ἐκτρύχειν Ἀννίβαν τῷ χρόνῳ καὶ πειραῖσθαι μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, ὁ δὲ Μινούκιος μάχῃ διακριθῆναι.

Annib 54 συνιόντος δ' ἐς μάχην τοῦ Μινουκίου Φάβιος, τὸ μέλλον ἔσεσθαι προορῶν, ἐν μέσῳ τὴν στρατιὰν ἀτρεμοῦσαν ἔστησε τὴν ἑαυτοῦ καὶ τοὺς τοῦ Μινουκίου τραπέντας ἀνελάμβανεν, τοὺς δ' Ἀννίβου διώκοντας ἀπεκρούετο.

Annib 55 καὶ Φάβιος μὲν ὧδε τὴν συμφορὰν ἐπεκούφισε τῷ Μινουκίῳ, οὐδὲν ἐπιμνησίνας τῆς διαβολῆς· ὁ δὲ Μινούκιος αὐτοῦ καταγνοὺς ἀπειρίαν ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ μέρος τοῦ στρατοῦ παρέδωκε τῷ Φαβίῳ, ἡγουμένῳ πρὸς ἄνδρα τεχνίτην μάχης ἕνα καιρὸν εἶναι τὴν ἀνάγκην. ^[5]

Annib 56 οὗ δὴ καὶ ὁ Σεβαστὸς ὕστερον πολλάκις ἐμέμνητο, οὐκ ὦν εὐχερὴς οὐδ' οὗτος ἐς μάχας τόλμῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ χρῆσθαι. Φάβιος μὲν οὖν αὐθις ὁμοίως ἐφύλασσε τὸν Ἀννίβαν καὶ τὴν χώραν πορθεῖν ἐκώλυεν, οὐ συμπλεκόμενος αὐτοῦ τῷ στρατῷ παντί, τοῖς δ' ἀποσκιδναμένοις μόνοις ἐπιτιθέμενος καὶ σαφῶς εἰδὼς ἀπορήσοντα τροφῶν αὐτίκα τὸν Ἀννίβαν.

Annib 58 στενῆς δὲ διόδου πλησιαζούσης, ὁ μὲν Ἀννίβας αὐτὴν οὐ προείδετο, Φάβιος δὲ προπέμψας τετρακισχιλίους κατέλαβε καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτὸς ἐπὶ θάτερα ἐστρατοπέδευεν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ.

Annib 59 ὁ δὲ Ἀννίβας, ὡς ᾔσθετο ληφθεὶς ἐν μέσῳ Φαβίου τε καὶ τῶν στενῶν φυλασσομένων, ἔδεισε μὲν ὡς οὐ ποτε πρότερον· οὐ γὰρ εἶχε διέξοδον, ἀλλὰ πάντα ἦν ἀπόκρημνα καὶ δύσβατα, οὐδ' ἥλπιζε Φάβιον ἢ τοὺς ἐπὶ τῶν στενῶν βιάσασθαι διὰ τὴν τῶν χωρίων ὀχυρότητα. ὧδε δὲ ἔχων ἀπορίας τοὺς μὲν αἰχμαλώτους, ἐς πεντακισχιλίους ὄντας, κατέσφαξεν, ἵνα μὴ ἐν τῷ κινδύνῳ νεωτερίσειαν, βοῦς δὲ ὅσας εἶχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ (πολὺ δὲ πλῆθος ἦν), τοῖς κέρασιν αὐτῶν δᾶδας περιέθηκε καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης τὰς δᾶδας ἐξάψας τὸ λοιπὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ πῦρ ἔσβεσεν καὶ σιγὴν βαθεῖαν ἔχειν παρήγγειλε, τοῖς δ' εὐτολμοτάτοις τῶν νέων ἐκέλευσε τὰς βοῦς ἐλαύνειν μετὰ σπουδῆς ἄνω πρὸς τὰ ἀπόκρημνα, ἃ ἦν ἐν μέσῳ τοῦ τε Φαβίου καὶ τῶν στενῶν. ^[5]

Annib 61 αἱ δ', ὑπὸ τε τῶν ἐλαυνόντων ἐπειγόμεναι καὶ τοῦ πυρὸς ἐκκαίοντος αὐτάς, ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς κρημνοὺς ἀφειδῶς καὶ βιαίως, εἴτα κατέπιπτον καὶ αὐθις ἀνεπήδων.

Annib 62

Ῥωμαῖοι δὲ οἱ ἐκατέρωθεν, ὀρῶντες ἐν μὲν τῷ Ἀννίβου στρατοπέδῳ σιγὴν καὶ σκότον, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι πῦρ πολὺ καὶ ποικίλον, οὐκ ἔχοντες ὥς ἐν νυκτὶ τὸ γινόμενον ἀκριβῶς ἐπινοῆσαι, ὁ μὲν Φάβιος εἵκαζεν εἶναι τι στρατήγημα τοῦτο Ἀννίβου καὶ συνεῖναι μὴ δυνάμενος ἀτρέμα συνεῖχε τὴν στρατιάν, τὴν νύκτα ὑφορώμενος· οἱ δ' ἐν τοῖς στενοῖς ὑπέλαβον, ἅπερ ἤθελεν ὁ Ἀννίβας, φεύγειν αὐτὸν ὥς ἐν ἀπόροις, ἄνω διὰ τῶν κρημνῶν βιαζόμενον, καὶ μετεπήδων ἐπὶ τὴν φαντασίαν τοῦ πυρὸς καταθέοντες, ὥς ἐκεῖ ληψόμενοι τὸν Ἀννίβαν κακοπαθοῦντα. ^[5]

Annib 64 ὁ δέ, ὥς εἶδε καταβάντας αὐτοὺς ἐκ τῶν στενῶν, διέδραμεν ἐς αὐτὰ τοῖς ταχυτάτοις ἄνευ φωτὸς μετὰ σιωπῆς, ἵνα διαλάβοι, καταλαβὼν δὲ αὐτὰ καὶ κρατυνόμενος ἐσήμηνε τῇ σάλπιγγι· καὶ τὸ στρατόπεδον ἀντεβόησεν αὐτῷ, καὶ πῦρ αἰφνίδιον ἐξέφηναν. ^[5]

Annib 65 Ῥωμαῖοι μὲν δὴ τότε ἦσθοντο τῆς ἀπάτης, ὁ δὲ στρατὸς ὁ ἄλλος Ἀννίβου καὶ οἱ τὰς βοῦς ἐλαύνοντες ἐπὶ τὰ στενὰ ἀδεῶς διέδραμον. καὶ αὐτοὺς συναγαγὼν ἀπῆρεν ἐς τὸ πρόσω. οὕτω μὲν ἐξ ἀέλπτου τότε ὁ Ἀννίβας αὐτὸς τε περιῆν καὶ τὸν στρατὸν περιέσωζε καὶ ἐς Γερωνίαν τῆς Ἰαπυγίας ἐπειχθεῖς, ἢ σίτου πλήρης ἦν, ἐξεῖλεν αὐτὴν καὶ ἐν ἀφθόνοις ἀδεῶς ἐχείμαζεν· ὁ δὲ Φάβιος, καὶ τότε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, εἶπετο καὶ τῆς Γερωνίας ἀποσχὼν δέκα σταδίου ἐστρατοπέδευεν, λαβὼν ἐν μέσῳ ποταμὸν Ὀφίλον.

Annib 68 ληγόντων δ' αὐτῷ τῶν ἑξ μηνῶν, ἐφ' οὓς αἰροῦνται Ῥωμαῖοι τοὺς δικτάτορας, οἱ μὲν ὕπατοι Σερουίλιός τε καὶ Ἀτίλιος ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἀρχὰς ἐπανήεσαν καὶ ἦλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ Φάβιος ἐς Ῥώμην ἀπῆει.

Annib 69 γίνονται δέ τινες ἐν τῷδε τῷ χειμῶνι Ἀννίβα καὶ Ῥωμαίοις ἀκροβολισμοὶ συνεχεῖς ἐς ἀλλήλους· καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐπικυδέστερα καὶ εὐθαρσέστερα ἦν.

Annib 70 ὁ δ' Ἀννίβας ἐπέστελλε μὲν αἰεὶ τὰ γινόμενα Καρχηδονίοις ὑπερεπαίρων, τότε δὲ ἀπολωλότων αὐτῷ πολλῶν ἠπόρει καὶ στρατιὰν ἤτει καὶ χρήματα.

Annib 71 οἱ δ' ἐχθροί, πάντα ἐπισκώπτοντες τὰ Ἀννίβου, καὶ τότε ὑπεκρίνοντο ἀπορεῖν, ὅτι τῶν νικῶντων οὐκ αἰτούντων χρήματα, ἀλλὰ πεμπόντων ἐς τὰς πατρίδας ὁ Ἀννίβας αἰτοίη, λέγων νικᾶν. οἷς οἱ Καρχηδόνιοι πεισθέντες οὔτε στρατιὰν ἔπεμπον οὔτε χρήματα. ^[5]

Annib 72 καὶ ὁ Ἀννίβας ταῦτ' ὀδυρόμενος ἔγραφεν ἐς Ἰβηρίαν Ἀσρούβα τῷ ἀδελφῷ, παρακαλῶν αὐτὸν ἀρχομένου θέρους μεθ' ὅσης δύναιτο στρατιᾶς καὶ χρημάτων ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ πορθεῖν αὐτῆς τὰ ἐπέκεινα, ἵνα δηῶτο πᾶσα καὶ Ῥωμαῖοι κάμνοιεν ὑπ' αὐτῶν ἐκατέρωθεν. καὶ τάδε μὲν ἦν περὶ Ἀννίβαν, Ῥωμαῖοι δέ, τῷ τε μεγέθει τῆς ἥττης τῆς Φλαμινίου καὶ Κεντηνίου περιαλοῦντες ὥς ἀνάξια σφῶν καὶ παράλογα καὶ ἀθρόα παθόντες καὶ τὸν πόλεμον ὅλως οὐ φέροντες ἔνδον ὄντα παρ' ἑαυτοῖς, ἄλλα τε κατέλεγον ἐκ Ῥώμης τέλη στρατιωτῶν τέσσαρα μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ τοὺς συμμάχους πανταχόθεν ἤγειρον ἐς Ἰαπυγίαν. ^[5]

Annib 74 ὑπάτους τε αἰροῦνται ἐκ μὲν δόξης πολεμικῆς Λεύκιον Αἰμίλιον, τὸν Ἰλλυριοῖς πολεμήσαντα, ἐκ δὲ δημοκοπίας Τερέντιον Οὐάρρωνα, πολλὰ αὐτοῖς ἐκ τῆς συνήθους δοξοκοπίας ὑπισχνούμενον.

Annib 75 καὶ αὐτοὺς παραπέμποντες ἐξιόντας ἐδέοντο κρῖναι τὸν πόλεμον μάχῃ καὶ μὴ τὴν πόλιν ἐκτρύχειν χρόνῳ τε καὶ στρατείαις συνεχέσι καὶ εἰσφοραῖς καὶ λιμῷ καὶ ἀργίᾳ τῆς γῆς δηουμένης.

Annib 76 οἱ δέ, τὴν στρατιὰν τὴν ἐν Ἰαπυγίᾳ προσλαβόντες καὶ τὸ σύμπαν ἔχοντες πεζοὺς μὲν ἐπτακισμυρίους, ἵππεας δ' ἑξακισχιλίους, ἐστρατοπέδευον ἀμφὶ κώμῃ τινὶ καλουμένῃ Κάνναις. καὶ ὁ Ἀννίβας αὐτοῖς ἀντεστρατοπέδευε. φύσει δ' ὢν φιλοπόλεμος ὁ Ἀννίβας καὶ οὐ ποτε φέρων ἀργίαν, τότε μάλιστα τῆς ἀπορίας αὐτὸν ἐνοχλοῦσης, ἐξέτασσε συνεχῶς ἐς μάχην, δεδιώς, μὴ οἱ μισθοφόροι μεταθοῖντο διὰ τὴν ἀμισθίαν ἢ σκεδασθεῖεν ἐπὶ συλλογὴν ἀγορᾶς. ^[5]

Annib 78

καὶ ὁ μὲν οὕτω προυκαλεῖτο τοὺς πολεμίους, γνώμη δὲ τῶν ὑπάτων ἦν, Αἰμιλίου μὲν, ὑπομένειν ἐκτρύχοντας Ἀννίβαν, οὐ δυνησόμενον ἀντέχειν ἐπὶ πολὺ διὰ τὴν ἀπορίαν, μηδὲ διὰ χειρὸς ἔρχεσθαι γεγυμνασμένῳ πολέμοις καὶ εὐτυχίαις ἀνδρὶ καὶ στρατῷ, Τερεντίου δ', οἷα δημοκόπου, μνημονεύειν ὧν ὁ δῆμος ἐξιοῦσιν ἐνετέλλετο, καὶ κρίναι τὴν μάχην ὀξέως. ^[5]

Annib 79 τοῦτοιν Αἰμιλίῳ μὲν προσετίθετο Σερουίλιος, ὁ πέρυσιν ὕπατος ἔτι παρών, Τερεντίῳ δέ, ὅσοι τε ἀπὸ βουλῆς καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων ἡγοῦντο τῆς στρατιᾶς.

Annib 80 ἀντεχόντων δ' ἔτι τῶν ἐτέρων ὁ Ἀννίβας τοῖς χορτολογοῦσιν αὐτῶν ἢ ξυλευομένοις ἐπιτιθέμενος ὑπεκρίνετο ἡττᾶσθαι καὶ περὶ ἐσχάτην ποτὲ φυλακὴν ἐκίνει τὸ πλῆθος ὡς ἀναξευγνύς.

Annib 81 ὁ δὲ Τερέντιος ἰδὼν ἐξῆγε τὴν στρατιὰν ὡς ἐπὶ φεύγοντα τὸν Ἀννίβαν, ἀπαγορεύοντος αὐτῷ καὶ τότε τοῦ Αἰμιλίου.

Annib 82 ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, οἰωνίζετο ὁ Αἰμίλιος ἐφ' ἑαυτοῦ, καθάπερ εἰώθασιν, καὶ πέμψας ὀδεύοντι ἤδη τῷ Τερεντίῳ τὴν ἡμέραν ἀπαίσιον ἔλεγεν εἶναι. ὁ δ' ἐπανήει μὲν, αἰδούμενος οἰωνοῖς ἀπειθῆσαι, τὰς δὲ κόμας ἐν ὄψει τῆς στρατιᾶς ἐτίλλετο καὶ χαλεπῶς ἔφερεν ὡς τὴν νίκην ἀφρηρημένος ὑπὸ ζηλοτυπίας τοῦ συνάρχου, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ συνηγανάκει. Ἀννίβου δ', ἐπεὶ τῆς πείρας ἐξέπιπτεν, αὐτίκα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανελθόντος καὶ τὴν ὑπόκρισιν ἐκφήναντος, οὐδὲ τοῦτ' ἐδίδασκε τὸν Τερέντιον πάνθ' ὑπονοεῖν τὰ Ἀννίβου, ἀλλ', ὡς εἶχεν, ἐν τοῖς ὅπλοις ἐς τὸ στρατήγιον ἐσδραμών, παρόντων ἔτι τῶν τε ἀπὸ βουλῆς καὶ ταξιάρχων καὶ χιλιάρχων, ἡτιᾶτο περὶ τῶν οἰωνῶν τὸν Αἰμίλιον προφασίσασθαι καὶ νίκην φανεράν ἀφελέσθαι τὴν πόλιν, ὁκνοῦντα ὑπὸ δειλίας ἢ οἱ φθονοῦντα διὰ ζηλοτυπίας. ^[5]

Annib 84 οὕτω δ' αὐτοῦ βοῶντος ὑπὸ ὀργῆς ἡ στρατιὰ περιστῶσα τὴν σκηνὴν ἐπήκουε, καὶ τὸν Αἰμίλιον ἐβλασφήμουν. ὁ δὲ πολλὰ μὲν εἶπεν τοῖς ἔνδον συμφέροντα μάτην, Τερεντίῳ δὲ πλὴν Σερουιλίου τῶν ἄλλων συντιθεμένων εἶξε. καὶ τῆς ἐπιούσης ἐξέτασεν αὐτὸς ἡγούμενος· παρεχῶρει γὰρ ὁ Τερέντιος. Ἀννίβας δ' ἦσθετο· καὶ τότε μὲν οὐκ ἐπεξῆλθεν (οὐ γάρ πω πρὸς μάχην διετέτακτο), τῇ δ' ἐπιούσῃ κατέβαινον ἐς τὸ πεδῖον ἑκάτεροι, Ῥωμαῖοι μὲν ἐς τρία τεταγμένοι, μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων διεστῶτες, καὶ μέρος ἕκαστον αὐτῶν εἶχε τοὺς πεζοὺς ἐν μέσῳ, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ ἱππέας ἐκατέρωθεν. ^[5]

Annib 86 στρατηγοὶ δ' ἐφειστήκεσαν τῷ μέσῳ μὲν Αἰμίλιος, τῷ δὲ λαίῳ Σερουίλιος, Τερέντιος δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιᾷ, χιλίους ἄμφ' αὐτὸν ἕκαστος ἔχων ἱππέας ἐπειλεγμένους ἐπικουρεῖν, ὅπη τι πονοίη. οὕτω μὲν ἐτάξαντο Ῥωμαῖοι· ὁ δ' Ἀννίβας πρῶτα μὲν, εἰδὼς περὶ μεσημβρίαν εὖρον ζοφώδη τὸν χῶρον ἐξ ἔθους ἐπιπνέοντα, προύλαβεν, ὅπη κατὰ νώτου τὸ πνεῦμα ἔμελλεν ἔξειν· ἔπειτ' ἐς ὄρος περίφυτον καὶ φαραγγῶδες ἱππέας προενήδρευεν καὶ ψιλοὺς, οἷς εἴρητο, ὅταν αἱ φάλαγγες ἔργων ἔχωνται καὶ τὸ πνεῦμα ἐπῆρ, κατόπιν γίγνεσθαι τῶν πολεμίων. ^[5]

Annib 88 ἄνδρας τε πεντακοσίους Κελτίβηρας ἐπὶ τοῖς μακροῖς ξίφεσιν ὑπὸ τοῖς χιτῶσιν ἄλλα ξίφη βραχύτερα περιέζωσεν, οἷς ἔμελλεν αὐτός, ὅτε δέοι χρῆσθαι, σημαίνειν.

Annib 89 σύμπασαν δὲ τὴν στρατιὰν κάκεῖνος ἐς τρία διήρει καὶ τοὺς ἱππέας τοῖς κέρασιν ἐπέτασεν ἐκ μεγάλων διαστημάτων, εἰ δύναιντο κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους.

Annib 90 ἐπέστησε δὲ τῷ μὲν δεξιῷ Μάγωνα τὸν ἀδελφόν, τῷ δὲ ἐτέρῳ τὸν ἀδελφιδοῦν Ἀννωνά· τὸ δὲ μέσον αὐτὸς εἶχεν κατὰ δόξαν Αἰμιλίου τῆς ἐμπειρίας.

Annib 91 δισχίλιοι τε ἱππεῖς ἐπίλεκτοι παρέθεον αὐτῷ, καὶ Μαάρβαλ, ἐτέρους ἔχων χιλίους, ἐφῆδρευεν, ὅπη τι πονούμενον ἴδοι. καὶ τάδε πράσσων ἐς δευτέραν παρέτεινεν ὥραν, ἵνα τὸ πνεῦμα θᾶσσον ἐπέλθοι. γενομένων δὲ πάντων εὐτρεπῶν ἑκατέροις οἱ στρατηγοὶ διέθεον παρακαλοῦντες αὐτοὺς καὶ ὑπεμίμνησκον οἱ μὲν γονέων τε καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τῆς προγεγενημένης ἥττης, ὡς ἐν τῇδε τῇ μάχῃ περὶ σωτηρίας κριθησομένους, ὁ δ' Ἀννίβας τῶν τε

προγεγονότων ἐπὶ τοῖσδε τοῖς ἀνδράσι κατορθωμάτων καὶ ὡς αἰσχρὸν ἡττᾶσθαι τῶν ἡττημένων. ^[5]

Annib 93 ἐπεὶ δ' αἶ τε σάλπιγγες ἤχησαν καὶ αἱ φάλαγγες ἐβόησαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ τοξόται καὶ σφενδονῆται καὶ λιθοβόλοι προδραμόντες ἐς τὸ μέσον ἀλλήλων κατήρχον, μετὰ δὲ τούτους αἱ φάλαγγες ἐχώρουν ἐπὶ τὸ ἔργον, φόνος τε καὶ πόνος ἦν πολὺς ἐκθύμως ἀγωνιζομένων ἐκατέρων. ^[5]

Annib 94 ἐν ᾧ σημαίνει μὲν ὁ Ἀννίβας τοῖς ἵππεῦσι κυκλοῦσθαι τὰ κέρατα τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἵππεῖς ὀλιγώτεροι τῶν πολεμίων ὄντες ἀντιπαρήγον αὐτοῖς καὶ τὴν τάξιν ἐκτείναντες ἐπὶ λεπτόν ἡγωνίζοντο ὅμως ὑπὸ προθυμίας, καὶ μάλισθ' οἱ τὸ λαιὸν ἔχοντες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ. ^[5]

Annib 95 Ἀννίβας δὲ καὶ Μαάρβαλ ὁμοῦ τοὺς περὶ σφᾶς ἐπήγον ἀπλέτῳ <κραυγῇ> καὶ βαρβαρικῇ, νομίσαντες ἐκπλήξειν τοὺς ἐναντίους. οἱ δὲ καὶ τούτους εὐσταθῶς καὶ ἀκαταπλήκτως ὑπέμενον. διαπιπτούσης δὲ καὶ τῆσδε τῆς πείρας ὁ Ἀννίβας τὸ σημεῖον ἐπῆρε τοῖς Κελτίβηρσι τοῖς πεντακοσίοις· οἱ δὲ τῆς τάξεως ἐκδραμόντες ἐς τοὺς Ῥωμαίους μετετίθεντο καὶ τὰς ἀσπίδας αὐτοῖς καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰ ξίφη τὰ φανερά ὥρεγον ὥσπερ αὐτομολοῦντες.

Annib 97 καὶ ὁ Σερουίλιος αὐτοὺς ἐπαινέσας τὰ μὲν ὅπλα αὐτῶν αὐτίκα παρῆλεν, ἐν δὲ μόνοις, ὡς ᾤετο, τοῖς χιτῶσιν ἔστησεν ὀπίσω. οὐ γὰρ ἐδοκίμαζε καταδεῖν αὐτομόλους ἐν ὧν πολέμῳ οὐδ' ὑπώπτευν, ἐν χιτῶσι μόνοις ὀρών, οὐδὲ καιρὸς ἦν ἐν τοσῶδε πόνῳ. ^[5]

Annib 98 σπεῖραι δ' ἔτεραι Λιβύων προσεποιήσαντο φεύγειν ἄχρι τῶν ὀρών, ἀναλαλάξασαι μέγα. σύμβολον δ' ἦν ἡ βοή τοῖς ἐν ταῖς φάραγξι κεκρυμμένοις ἀναστρέφειν ἐς τοὺς διώκοντας.

Annib 99 καὶ εὐθὺς οἱ τε ψιλοὶ καὶ ἵππεῖς ἐκ τῆς ἐνέδρας ἐξεφαίνοντο, καὶ τὸ πνεῦμα κατέβαινε πολὺ καὶ ζοφῶδες, ἐς τὰς Ῥωμαίων ὧν μετὰ κονιορτοῦ φερόμενον· ὁ καὶ μάλιστα αὐτοὺς ἐκώλυε προορᾶν τοὺς πολεμίους.

Annib 100 τά τε βέλη Ῥωμαίοις μὲν πάντα ἀμβλύτερα διὰ τὴν ἀντίπνοιαν ἦν, τοῖς δ' ἐχθροῖς ἐπιτυχῇ, τοῦ πνεύματος τὴν βολὴν συνωθοῦντος. οἱ δὲ οὔτε ἐκκλίνειν αὐτὰ προορῶντες οὔτ' ἀφιέναι καλῶς δυνάμενοι σφίσι τε αὐτοῖς περιπταῖοντες ἤδη ποικίλως ἐθορυβοῦντο. ^[5]

Annib 101 τότε δὴ τὸν καιρὸν ὀρώντες τὸν ἐπηγγελεγμένον σφίσιν οἱ πεντακόσιοι, τὰ ξίφη τὰ βραχύτερα ἐκ τῶν κόλπων ἐπισπᾶσαντες, πρῶτους ἀνήρουν, ὧν ἦσαν ὀπίσω, μετὰ δ' ἐκείνους, ἀρπάσαντες αὐτῶν τὰ ξίφη τὰ μείζω καὶ τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ δόρατα, πᾶσιν ἐνέπιπτον καὶ μετεπήδων ἀφειδῶς· καὶ φόνον εἰργάζοντο πλεῖστον οὗτοι μάλιστα, ἅτε πάντων ὄντες ὀπίσω. ^[5]

Annib 102 τό τε κακὸν ἤδη πολὺ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ποικίλον ἦν, πονουμένοις μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, κεκυκλωμένοις δ' ὑπὸ τῆς ἐνέδρας, ἀναιρουμένοις δ' ὑπὸ τῶν ἀναμειγμένων. οὐδ' ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτοὺς ἐδύναντο διὰ τοὺς ἐπικειμένους σφίσιν ἐκ μετώπου· οὐδ' ἐπεγίνωσκον ἔτι αὐτοὺς εὐμαρῶς, Ῥωμαϊκὰς ἀσπίδας ἔχοντας. ^[5]

Annib 103 ὑπὲρ ἅπαντα δ' αὐτοὺς ὁ κονιορτὸς ἠνώχλει, καὶ οὐκ εἶχον οὐδ' εἰκάσαι τὸ συμβαῖνον, ἀλλ' οἶον ἐν θορύβῳ καὶ φόβῳ πάντα πλείω νομίζοντες εἶναι καὶ τὰς ἐνέδρας οὐ τοσαύτας οὐδὲ τοὺς πεντακοσίους εἰδότες, ὅτι ἦσαν πεντακόσιοι, ἀλλὰ ὅλον σφῶν τὸ στρατόπεδον ὑπὸ ἱππέων καὶ αὐτομόλων ἡγούμενοι κεκυκλῶσθαι, τραπέντες ἔφευγον ἀκόσμως, πρῶτοι μὲν οἱ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ, καὶ ὁ Τερέντιος αὐτοῖς ἐξῆρχε τῆς φυγῆς, μετὰ δ' ἐκείνους οἱ τὸ λαιὸν ἔχοντες, ὧν ὁ Σερουίλιος ἡγούμενος πρὸς τὸν Αἰμίλιον διέδραμεν· καὶ περὶ αὐτοὺς ἦν, ὅσον ἄριστον ἱππέων τε καὶ πεζῶν, ἀμφὶ τοὺς μυρίους. ^[5]

Annib 105 καταθορόντες δ' ἀπὸ τῶν ἵππων οἱ στρατηγοὶ καὶ μετ' αὐτούς, ὅσοι ἄλλοι ἦσαν ἐπὶ ἵππων, ἐπεζομάχουν τοῖς ἱππεῦσιν τοῖς Ἀννίβου κεκυκλωμένοι. καὶ πολλὰ μὲν ἐξ ἐμπειρίας σὺν

εὐψυχία καὶ ἀπονοία λαμπρὰ ἔδρασαν, ἐμπίπτοντες σὺν ὀργῇ τοῖς πολεμίοις, πανταχόθεν δ' ἀνηροῦντο, περιτρέχοντος αὐτοῦ τοῦ Ἀννίβου καὶ τοὺς ἰδίους ὅτε μὲν ἐξοτρύνοντος καὶ παρακαλοῦντος τὸ λείψανον τῆς νίκης ἐκπονήσαι, ὅτε δ' ἐπιπλήσσοντός τε καὶ ὀνειδίζοντος, εἰ τὸ πλήθος νενικηκότες ὀλίγων οὐ περιέσσονται. ^[5]

Annib 106 Ῥωμαῖοι δ', ἕως μὲν αὐτοῖς ὁ Αἰμίλιος καὶ ὁ Σερούλιος περιῆσαν, πολλὰ δρῶντές τε καὶ πάσχοντες ὅμως ὑπέμενον ἐν τάξει· ἐπεὶ δ' ἔπεσον αὐτῶν οἱ στρατηγοί, διὰ μέσων βιαζόμενοι τῶν ἐχθρῶν μάλα καρτερῶς κατὰ μέρη διέφευγον, οἱ μὲν, ἔνθα περ οἱ πρὸ αὐτῶν ἐπεφεύγεσαν, ἐς τὰ στρατόπεδα δύο ὄντα· καὶ σύμπαντες οἶδε ἐγένοντο ἀμφὶ τοὺς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους, οἷς ὁ Ἀννίβας φυλακὴν ἐπέστησε· οἱ δὲ ἐς Κάννας, περὶ δισχιλίους, καὶ παρέδωκαν ἑαυτοὺς οἶδε οἱ δισχιλίοι τῷ Ἀννίβᾳ. ^[5]

Annib 107 ὀλίγοι δ' ἐς Κανύσιον διέδρασαν, καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ μέρος ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς ὕλας. τοῦτο τέλος ἦν τῆς ἐπὶ Κάνναις Ἀννίβου τε καὶ Ῥωμαίων μάχης, ἀρξαμένης μὲν ὑπὲρ ὥραν δευτέραν, ληξάσης δὲ πρὸ δύο τῆς νυκτὸς ὥρων, οὔσης δ' ἔτι νῦν ἀοιδίμου Ῥωμαίοις ἐπὶ συμφορᾷ· ἀπέθανον γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖσδε ταῖς ὥραις πεντακισμῦριοι, καὶ ζώντων ἐλήφθη πολὺ πλῆθος ἀπὸ τε τῆς βουλῆς πολλοὶ παρόντες ἐτελεύτησαν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ταξίαρχοί τε πάντες καὶ λοχαγοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν αὐτῶν οἱ ἄριστοι δύο. ^[5]

Annib 109 ὁ δὲ φαυλότατός τε καὶ τῶν συμφορῶν αἴτιος ἀρχομένης τῆς τροπῆς ἐπεφεύγει. καὶ Ῥωμαῖοι δύο ἔτεσιν ἤδη περὶ τὴν Ἰταλίαν Ἀννίβᾳ πολεμοῦντες ἀπολωλέκεσαν ἀνδρῶν ἰδίων τε καὶ συμμάχων ἐς δέκα μυριάδας.

Annib 111 Ἀννίβας δὲ νίκην ἀρίστην τε καὶ σπάνιον ἐξενεγκάμενος ἡμέρας μιᾶς στρατηγήμασι τέσσαρσι, τοῦ τε πνεύματος τῇ φορᾷ καὶ τοῖς ὑποκριθεῖσιν αὐτομολεῖν καὶ τοῖς προσπονηθεῖσι φεύγειν καὶ τοῖς ἐν μέσαις ταῖς φάραγξι κεκρυμμένοις, εὐθύς ἀπὸ τοῦ ἔργου τοὺς πεσόντας ἐπῆει, θεώμενος δὲ τῶν φίλων τοὺς ἀρίστους ἀνηρημένους ὥμωξε καὶ δακρύσας εἶπεν οὐ χρῆζειν ἐτέρας τοιαῦδε νίκης. ^[5]

Annib 112 ὁ καὶ Πύρρον φασὶν εἶπεῖν πρὸ αὐτοῦ, τὸν Ἠλείου βασιλέα, Ῥωμαίων κάκεῖνον ἐν Ἰταλίᾳ κρατοῦντα σὺν ὁμοίᾳ ζημίᾳ.

Annib 113 τῶν δὲ φυγόντων ἐκ τῆς μάχης οἱ μὲν ἐν τῷ μείζονι στρατοπέδῳ στρατηγὸν αὐτῶν ἐσπέρας ἐλόμενοι Πούπλιον Σεμπρώνιον ἐβιάσαντο τοὺς Ἀννίβου φύλακας, ὕπνου καὶ κόπου πλήρεις ὄντας, καὶ διέδραμον ἐς Κανύσιον περὶ μέσας νύκτας ἀμφὶ τοὺς μυρίους, οἱ δ' ἐν τῷ βραχυτέρῳ πεντακισχιλίοι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου. ^[5]

Annib 114 Τερέντιος δὲ στρατὸν ἀγείρας τοὺς διερριμμένους ἐπειρᾶτο παραθαρρύνειν καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἐπιστήσας τῶν χιλιάρχων τινὰ Σκιπίωνα ἐς Ῥώμην διέδραμεν. ἡ δὲ πόλις, ἀπαγγεληθείσης τῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐθρήνουν τε τοὺς οἰκείους ἀνακαλοῦντες καὶ σφᾶς ὡς αὐτίκα ἀλωσομένους ὠλοφύροντο, αἱ δὲ γυναῖκες ἰκέτευον ἐν τοῖς ἱεροῖς μετὰ τῶν τέκνων λῆξαι ποτε τὰς συμφορὰς τῇ πόλει, οἱ <δ> ἄρχοντες θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς ἱλάσκοντο τοὺς θεοὺς, εἴ τι μῆνιμα ἐνοχλεῖ, κορεσθῆναι τοῖς γεγονόσιν. ^[5]

Annib 116 ἡ δὲ βουλή Κόιντον μὲν Φάβιον, τὸν συγγραφέα τῶνδε τῶν ἔργων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπε χρησόμενον περὶ τῶν παρόντων, δούλους δὲ ἐς ὀκτακισχιλίους τῶν δεσποτῶν ἐπιδόντων ἡλευθέρου ὄπλα τε καὶ τόξα τοὺς ἐν ἄστει πάντας ἐργάζεσθαι παρεσκεύαζε καὶ συμμάχους καὶ ὥς τινας συνέλεγεν Κλαύδιόν τε Μάρκελλον, μέλλοντα πλεῖν ἐς Σικελίαν, ἐς τὸν Ἀννίβου πόλεμον μετέφερν. ^[5]

Annib 117 ὁ δὲ τὸν μὲν στόλον ἐμερίσατο τῷ συνάρχῳ Φουρίῳ καὶ τὸ μέρος ἔπεμψεν ἐς τὴν Σικελίαν, αὐτὸς δὲ τοὺς δούλους ἄγων καὶ ὅσους ἄλλους ἐδύνατο τῶν πολιτῶν ἢ συμμάχων, γενομένους ἅπαντας ἐς μυρίους πεζοὺς καὶ δισχιλίους ἵππείας, ἐς τὸ Τεανὸν παρῆλθε καί, ὅ τι πράξειν ὁ

Ἀννίβας μέλλοι, παρεφύλασεν. Ἀννίβου δὲ δόντος τοῖς αἰχμαλώτοις ἐς Ῥώμην πρεσβεύσασθαι περὶ σφῶν, εἰ θέλοιεν αὐτοὺς οἱ ἐν ἄστει λύσασθαι χρημάτων, καὶ τοὺς αἰρεθέντας ὑπ' αὐτῶν τρεῖς, ὧν ἡγεῖτο Γναῖος Σεμπρώνιος, ὀρκώσαντος ἐς αὐτὸν ἐπανάξειν, οἱ μὲν οἰκεῖοι τῶν ἀλόντων, περιστάντες τὸ βουλευτήριον, ἐπηγγέλλοντο λύσεσθαι τοὺς οἰκείους ἕκαστος ἰδίῳι χρημασί καὶ παρεκάλουν τὴν βουλὴν τοῦτο σφίσι ἐπιτρέψαι, καὶ ὁ δῆμος αὐτοῖς συνεδάκρυε καὶ συνεδεῖτο. ^[5]

Annib 119 τῶν δὲ βουλευτῶν οἱ μὲν οὐκ ἠξίου ἐπὶ τοσαῖσδε συμφοραῖς ἄλλους τοσοῦσδε βλαβῆναι τὴν πόλιν οὐδὲ δούλους μὲν ἐλευθεροῦν, τοὺς δὲ ἐλευθέρους ὑπερορᾶν, οἱ δ' οὐκ ᾤοντο δεῖν αὐτοὺς ἐθίζειν τῷδε τῷ ἐλέῳ φεύγειν, ἀλλ' ἢ νικᾶν μαχομένους ἢ ἀποθνήσκειν, ὥς οὐκ ὄν οὐδ' ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐλεεῖσθαι τὸν φυγόντα. πολλῶν δὲ παραδειγμάτων ἐς ἑκάτερα λεχθέντων οὐκ ἐπέτρεψεν ἡ βουλὴ τοῖς συγγενέσι λύσασθαι τοὺς αἰχμαλώτους, ἡγουμένη, πολλῶν σφίσι ἐτι κινδύνων ἐπόντων, οὐ συνοίσειν ἐς τὸ μέλλον τὴν ἐν τῷ παρόντι φιланθρωπίαν, τὸ δ' ἀπάνθρωπον, εἰ καὶ σκυθρωπὸν εἴη, πρὸς τε τὰ μέλλοντα χρήσιμον ἔσεσθαι καὶ ἐν τῷ παρόντι καταπλήξειν Ἀννίβαν τῷ τολμήματι. ^[5]

Annib 121 Σεμπρώνιος οὖν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δύο τῶν αἰχμαλώτων πρὸς Ἀννίβαν ἐπανάησαν. ὁ δ' ἔστι μὲν οὐς ἀπέδοτο τῶν αἰχμαλώτων, ἔστι δ' οὐς ὑπ' ὀργῆς ἀνήρει καὶ τοῖς σώμασι τὸν ποταμὸν ἐγεφύρου καὶ ἐπέρα.

Annib 122 ὅσοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἢ ἄλλως ἐπιφανεῖς, μονομαχεῖν αὐτοὺς ὑπὸ θεαταῖς τοῖς Λίβυσιν ἠνάγκασεν, πατέρας τε υἱοῖς καὶ ἀδελφοὺς ἀδελφοῖς, οὐδὲν ἐκλείπων ὑπεροψίας ὤμης. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιὼν τὰ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐλυμαίνετο καὶ Πετηλίνους μηχανήματα προσῆγεν. ^[5]

Annib 123 οἱ δ' ὀλίγοι μὲν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τόλμης μετὰ τῶν γυναικῶν ἐπεξέθεον αὐτῷ καὶ πολλὰ καὶ γενναῖα ἔδρων τὰς τε μηχανὰς αὐτοῦ συνεχῶς ἐνεπίμπρασαν, οὐχ ἥσσον αὐτοῖς τῶν γυναικῶν ἀνδριζομένων. ^[5]

Annib 124 ὀλιγώτεροι δὲ γιγνόμενοι καθ' ἕκαστον ἔργον ἐκακοπάθουν μάλιστα ὑπὸ λιμοῦ· καὶ ὁ Ἀννίβας αἰσθανόμενος περιετείχισεν αὐτοὺς καὶ Ἄννων ἐπέστησε τῇ πολιορκίᾳ.

Annib 125 οἱ δ', ἐπιτείνοντος αὐτοῖς τοῦ κακοῦ, πρῶτα μὲν τοὺς ἀχρεῖους σφῶν ἐς μάχας ἐξέβαλον ἐς τὸ μεσοτείχιον καὶ κτιννυμένους ὑπὸ τοῦ Ἄννωνος ἐφεώρων ἀλύπως ὥς εὐμοιρότερον ἀποθνήσκοντας.

Annib 126 τῷ δ' αὐτῷ λόγῳ καὶ οἱ λοιποὶ ἀμύπαν ἀποροῦντες ἐξέδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ πολλὰ μὲν καὶ γενναῖα καὶ τότε ἔδρασαν, ὑπὸ δὲ ἀτροφίας καὶ ἀσθενείας σωματῶν οὐδ' ὑποστρέψαι δυνάμενοι διεφθάρησαν ἅπαντες ὑπὸ τῶν Λιβύων. καὶ τὴν πόλιν εἴλεν ὁ Ἄννων, ἐκφυγόντων καὶ ὥς ἀπ' αὐτῆς ὀλίγων τῶν δραμεῖν δυνηθέντων. τούτους διερριμμένους οἱ Ῥωμαῖοι σπουδῇ συνῆγον καὶ γενομένους ἐς ὀκτακοσίους κατήγαγον τε καὶ συνώκισαν μετὰ τόνδε τὸν πόλεμον αὐθις εἰς τὴν πατρίδα, ἀγάμενοι τῆς τε περὶ σφᾶς εὐνοίας καὶ τοῦ παραδόξου τῆς προθυμίας. ^[5]

Annib 128 τῶν δὲ Κελτιβήρων ἱππέων, οἱ ἐμισθοφόρουν Ἀννίβᾳ, λαμπρῶς ἀγωνιζομένων, ὅσοι Ῥωμαίων ἐστρατήγουν ἐν Ἰβηρίᾳ, τοιοῦσδε ἐτέρους τὰς πόλεις τὰς ὑπὸ σφίσι αἰτήσαντες εἰς ἀντίπαλον ἐκείνων ἔπεμψαν ἐς τὴν Ἰταλίαν, οἱ τοῖς ὁμοεθνήσιν, ὅτε πλησίον Ἀννίβου στρατοπεδεύοιεν, ἀναμιγνύμενοι μετέπειθον αὐτούς. ^[5]

Annib 129 καὶ πολλῶν μετατιθεμένων τε καὶ αὐτομολούντων ἢ ἀποδιδρασκόντων οὐδὲ τὸ λοιπὸν ἦν ἔτι τῷ Ἀννίβᾳ πιστόν, ὑποπτευόμενόν τε ὑπ' ἐκείνου καὶ ὑποπτεύοντες αὐτόν. κάκιον οὖν ἔπρασεν ὁ Ἀννίβας τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἀργύριππα δ' ἐστὶ πόλις ἐν τῇ Δαυνίᾳ, ἣν Διομήδης ὁ Ἀργεῖος λέγεται κτίσαι. ^[5]

Annib 130

καί τις ἔκγονος εἶναι τοῦ Διομήδους νομιζόμενος, Δάσιος, ἀνὴρ εὐμετάβολός τε τὸ φρόνημα καὶ οὐ Διομήδους ἄξιος, Ῥωμαίων περὶ Κάννας τὴν μεγάλην ἦτταν ἡττημένων, ἀπέστησε τὴν πατρίδα πρὸς τοὺς Λίβυας ἀπὸ Ῥωμαίων. ^[5]

Annib 131 τότε δ' αὖ δυσπραγοῦντος Ἀννίβου ἔλαθεν ἐς Ῥώμην διυπεύσας καὶ ἐπὶ τὴν βουλὴν ἐπαχθεὶς ἔφη δύνασθαι τὸ ἀμάρτημα ἰάσασθαι καὶ μεταβαλεῖν αὐθις ἐς Ῥωμαίους τὴν πόλιν. οἱ δ' ὀλίγου μὲν αὐτὸν καὶ διέφθειραν, ἐξέβαλον δ' εὐθὺς ἐκ τῆς πόλεως. ^[5]

Annib 132 ὃ δὲ καὶ τούσδε καὶ τὸν Ἀννίβαν δεδιὼς ἤλατο ἀνὰ τὴν χώραν, καὶ ὁ μὲν Ἀννίβας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα ζῶντας ἔκαυσε, τὰ δ' Ἀργύριππα ἐτέρων ἐνδόντων εἴλε Φάβιος Μάξιμος νυκτὸς καὶ κτείνας ὅσους εὔρε Λιβύων, φρουρὰν ἐπέστησε τῇ πόλει. Τάραντα δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Ῥωμαίων Κονωνεὺς ὧδε προέδωκε. ^[5]

Annib 133 κυνηγετεῖν εἵθιστο ὁ Κονωνεὺς καὶ φέρων αἰεὶ τι τῷ φρουράρχῳ Λιβίῳ συνήθης ἐκ τοῦδε ἐγεγένητο, ὥς δ' ἐν πολεμουμένην χώραν νυκτὸς ἔφη δεῖν κυνηγετεῖν καὶ νυκτὸς φέρειν τὰ λαμβανόμενα. ^[5]

Annib 134 νυκτὸς οὖν αὐτῷ τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων, συνθέμενος Ἀννίβας καὶ στρατιώτας λαβὼν, τοὺς μὲν ἔκρυπεν ἐν λόχῃ τινὶ πλησίον, τοὺς δ' ἐπακολουθεῖν ἐκέλευσεν ἑαυτῷ δι' ὀλίγου, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ προσιέναι, θώρακας ἐνδοθεν ὑπεζωσμένους καὶ ξίφη, τὰ δ' ἐκτὸς ὥς ἂν ἐς κυνηγέτας ἐσκευασμένους. ^[5]

Annib 135 κάπρον τε αὐτοῖς ἐπὶ ξύλων ἐπιθεὶς ἦκε νυκτὸς ἐπὶ τὰς πύλας, καὶ τῶν φυλάκων, ὥσπερ ἔθος ἦν, ἀνοιζάντων, οἱ μὲν συνεισελθόντες αὐτῷ τοὺς ἀνοιζαντας αὐτίκα διεχρῶντο, οἱ δ' ἐπόμενοι κατὰ σπουδὴν συνεισέπιπτον ἐκείνοις καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς λόχμης ἐδέχοντο καὶ τὰς πύλας ἀνεῳγνυσιν τῷ Ἀννίβῃ. ^[5]

Annib 136 ὃ δ' εἶσω παρελθὼν τῆς μὲν ἄλλης πόλεως εὐθὺς ἐκράτει καὶ τοὺς Ταραντίνους ἐταιρισάμενος τὴν ἄκραν ἔτι φρουρουμένην ἐπολιόρκει. ὧδε μὲν Κονωνεὺς Τάραντα προέδωκε Ῥωμαῖοι δ', ὅσοι τὴν ἀκρόπολιν εἶχον, ἐς μὲν πεντακισχιλίους ἦσαν, καὶ αὐτοῖς Ταραντίνων τέ τινες προσεχώρουν, καὶ ὁ τῆς ἐν Μεταποντίῳ φρουρᾶς ἡγεμὼν τὸ ἥμισυ τῆς φρουρᾶς ἔχων ἦλθε, βελῶν τε καὶ ὀργάνων πολλῶν εὐπόρουν, ὥς ἀπὸ τείχους εὐμαρῶς ἀμύνεσθαι τὸν Ἀννίβαν. ^[5]

Annib 138 εὐπόρει δὲ καὶ ὁ Ἀννίβας. πύργους τε οὖν καὶ καταπέλτας ἐπάγων καὶ χελώνας ἔνια διέσειε καὶ δρεπάνοις ἀπὸ κάλων ἐπάλξεις τε κατέσυρε καὶ τὸ τεῖχος ἀπεγύμνου.

Annib 139 οἱ δὲ λίθους μὲν ἐπὶ τὰς μηχανὰς ἀφιέντες πολλὰ συνέτριβον, βρόχοις δὲ τὰ δρέπανα περιέσπων καὶ πολλάκις ἐκθέοντες ἄφνω συνετάρασσον αἰεὶ τι καὶ κτείναντες ἐπανήεσαν.

Annib 140 ὥς δὲ καὶ πνεῦμά ποτε λάβρον ἐθεάσαντο, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους δᾶδας ἡμμένας καὶ στυππίον καὶ πίσσαν αὐτοῦ τοῖς μηχανήμασιν ἐπερρίπτουν, οἱ δὲ καὶ ἐκδραμόντες ὑπέθηκαν.

Annib 141 ἀπογνοὺς οὖν ὁ Ἀννίβας τῆσδε τῆς πείρας περιετείχισε τὴν <ἀκρό> πόλιν χωρὶς γε τοῦ πρὸς θαλάσσης μέρους· οὐ γὰρ ἦν καὶ τοῦτο δυνατόν. καὶ παραδοὺς Ἄννωνι τὴν πολιορκίαν εἰς Ἰάπυγας ἀνεχώρει. λιμένες δ' εἰσὶ τοῖς Ταραντίνοις πρὸς βορρᾶν ἄνεμον ἐκ πελάγους ἐσπλέοντι διὰ ἰσθμοῦ, καὶ τὸν ἰσθμὸν ἀπέκλειον γεφύραις, ὧν τότε κρατοῦντες οἱ Ῥωμαίων φρουροὶ σφίσι μὲν ἐδέχοντο τὴν ἀγορὰν ἐκ θαλάσσης, Ταραντίνοις δ' ἐκώλυον ἐσκομίζεσθαι.

Annib 143 ὅθεν ἡπόρουν ἀγορᾶς οἱ Ταραντῖνοι, ἕως ἐπελθὼν αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας ἐδίδαξε λεωφόρον ὁδόν, ἥ διὰ μέσης τῆς πόλεως ἔφερεν ἀπὸ τῶν λιμένων ἐπὶ τὴν νότιον θάλασσαν, ὀρύξαντας ἰσθμὸν ἕτερον ποιήσασθαι.

Annib 144 καὶ οἱ μὲν οὕτω πράξαντες εἶχόν τε ἀγορὰν καὶ τριήρεσι τοὺς Ῥωμαίων φρουροὺς, ναῦς οὐκ ἔχοντας, ὑπὸ τὸ τεῖχος ἔβλαπτον, ὅτε μὴ χειμῶν εἴη μάλιστα, καὶ τὴν ἀγορὰν τὴν καταπλέουσιν ἐκείνοις ἀφηροῦντο· οἱ δ' ἡπόρουν.

- Annib 145 καὶ νυκτὸς αὐτοῖς Θουρίων σῖτόν τε ναυσὶ πεμπόντων καὶ τριήρεις ἐς φυλακὴν τῶν νεῶν οἱ Ταραντῖνοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς Λίβυες πυθόμενοι καὶ λοχήσαντες ἔλαβον αὐτῷ τε σίτῳ καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἀπάσας.
- Annib 146 πρεσβευομένων δὲ θαμινὰ τῶν Θουρίων καὶ ἀξιούντων λύσασθαι τοὺς εἰλημμένους οἱ Ταραντῖνοι τοὺς φοιτῶντας αὐτῶν μετέπειθον ἐς Ἀννίβαν. καὶ ὁ Ἀννίβας, ὅσους εἶχε Θουρίων αἰχμαλώτους, εὐθὺς ἀπέλυεν. οἱ δέ, τοὺς οἰκείους σφῶν βιασάμενοι, τὰς πύλας Ἀννωνι ἀνέωξαν. ^[5]
- Annib 147 καὶ Θούριοι μὲν, Ῥωμαίοις Τάραντα περιποιούμενοι, ἔλαθον οὕτως ὑπὸ Καρχηδονίοις αὐτοὶ γενόμενοι· ἢ <δ> ἐν τῇ πόλει φρουρὰ Ῥωμαίων εἰς Βρεντέσιον λαθοῦσα διέπλευσεν.
- Annib 148 Μεταποντῖνοι δ', ἐξ οὗ σφῶν ὁ φρούραρχος τὸ ἥμισυ τῆς φρουρᾶς ἄγων ἐς Τάραντα ὥχετο, τοὺς λοιποὺς ὀλίγους γενομένους ἀπέκτειναν καὶ Ἀννίβᾳ προσέθεντο.
- Annib 149 προσέθετο δὲ καὶ ἡ μεταξὺ Μεταποντίνων τε καὶ Θουρίων Ἡράκλεια, δέει μᾶλλον ἢ γνώμη. καὶ πάλιν ἦν ἐπικυδέστερα τὰ Ἀννίβου. τοῦ δ' ἐξῆς ἔτους καὶ Λευκανῶν τινες ἀπέστησαν ἀπὸ Ῥωμαίων· οἷς Σεμπρώνιος Γράκχος ἀνθύπατος ἐπελθὼν ἐπολέμει.
- Annib 151 Λευκανὸς δέ τις ἐκ τῶν ἔτι Ῥωμαίοις ἐμμενόντων, Φλάυιος, φίλος ὦν καὶ ξένος Γράκχου, προδιδὸς αὐτὸν ἔπεισεν ἕς τι χωρίον ἐλθόντα συνθέσθαι Λευκανῶν τοῖς στρατηγοῖς, ὥς μετανοοῦσι καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν πίστεις. ὁ δ' οὐδὲν ὑποτοπήσας εἶπετο μεθ' ἱππέων τριάκοντα. ^[5]
- Annib 152 Νομάδων δὲ πολλῶν αὐτὸν ἐξ ἐνέδρας κυκλωσαμένων ὁ μὲν Φλάυιος ἐξίππευσεν ἐς ἐκείνους, ὁ δὲ Γράκχος συνεῖς τῆς προδοσίας κατήλατο μετὰ τῶν ἱππέων καὶ πολλὰ καὶ γενναῖα δρῶν κατεκόπη μετὰ πάντων πλὴν τριῶν, οὓς μόνους εἶλεν ὁ Ἀννίβας, πολλὴν ποιησάμενος σπουδὴν λαβεῖν ζῶντα Ῥωμαίων τὸν ἀνθύπατον. αἰσchrῶς δ' αὐτὸν ἐνηδρευμένον ἀγάμενος ὁμως τῆς τελευταίας ἀρετῆς ἔθαψεν καὶ τὰ ὅσα Ῥωμαίοις ἔπεμψεν. καὶ ἀπὸ τοῦδε αὐτὸς μὲν ἐν Ἰάπυξιν ἐθέριζεν καὶ σῖτον πολὺν ἐσώρρευεν, Ῥωμαίων δ' ἐπιθέσθαι Καπυαίοις ἐγνωκότων ἔπεμψεν Ἀννωνα μετὰ χιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων ἐσδραμεῖν νυκτὸς ἐς Καπύην. ^[5]
- Annib 154 καὶ ὁ μὲν ἐσέδραμε Ῥωμαίους λαθῶν, οἱ δὲ ἡμέρας γενομένης, ὥς πλέονας εἶδον ἐπὶ τῶν τειχῶν, τὸ συμβὰν ἔγνωσαν καὶ τῆς μὲν πόλεως εὐθὺς ἀνεχώρουν, τὰ δὲ θέρη τὰ Καπυαίων καὶ τῶν ἄλλων Καμπανῶν προκατελάμβανον. ^[5]
- Annib 155 ὀδυρομένοις δὲ περὶ τοῦδε τοῖς Καμπανοῖς ὁ Ἀννίβας ἔφη πολὺν ἔχειν σῖτον ἐν Ἰαπυγίᾳ καὶ πέμποντας ἐκέλευεν λαμβάνειν, ὅσας θέλοιεν. οἱ δ' οὐχ ὑποζύγια μόνον οὐδ' ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκα καὶ παιδία ἔπεμπον ἀχθοφορήσοντα τοῦ σίτου· καὶ γὰρ ἐθάρρουν τῇ διόδῳ, μετελθόντος ἐς αὐτὴν ἐξ Ἰαπύγων Ἀννίβου καὶ παρὰ τὸν Κάλωρα ποταμὸν στρατοπεδεύοντος πλησίον Βενεβενδέων, οὓς μόνους ἐδεδοίκεσαν, Ῥωμαίοις ἔτι συμμάχους ὄντας.
- Annib 157 τότε δ' Ἀννίβου παρόντος ἀπάντων κατεφρόνουν. συνέβη δ' Ἀννίβαν μὲν, καλοῦντος αὐτὸν Ἀννωνος, ἐς Λευκανοὺς διελθεῖν, τὰ πολλὰ τῆς κατασκευῆς ἐν τῷ περὶ Βενεβενδὸν στρατοπέδῳ μετ' ὀλίγης φρουρᾶς καταλιπόντα, δυοῖν δὲ Ῥωμαίοις στρατηγούντοι· <ὑπάτοι, Φουλβίου τε Φλάκκου> καὶ Κλαυδίου Ἀππίου, τὸν ἕτερον αὐτοῖν πυθόμενον ἐπιδραμεῖν τοῖς Καμπανοῖς, διαφέρουσι τὰ θέρη, καὶ πολλοὺς μὲν οἷα ἀπαρασκευοὺς διαφθεῖραι καὶ τὸν σῖτον Βενεβενδεῦσι δοῦναι, λαβεῖν δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον Ἀννίβου καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρασκευὴν ἀρπάσαι καὶ Καπύην, ἔτι ὄντος ἐν Λευκανοῖς Ἀννίβου, περιταφρεῦσαί τε καὶ ἐπὶ τῇ τάφρῳ περιτειχίσαι πᾶσαν ἐν κύκλῳ. ^[5]
- Annib 159 καὶ τοῦδε τοῦ περιτειχίσματος ἐκτὸς ἄλλο ποιήσαντες οἱ στρατηγοὶ τὸ μέσον εἶχον ἀντὶ στρατοπέδου. ἐπάλξεις δ' ἦσαν αὐτοῖς αἱ μὲν ἐς Καπυαίους πολιορκουμένους, αἱ δ' ἐς τοὺς

ἔξωθεν ἐπιόντας ἐπεστραμμέναι, ἥ τε ὄψις ἦν πόλεως μεγάλης, σμικροτέραν ἐχούσης ἐν μέσῳ.
[5]

Annib 160 τὸ δ' ἀπὸ τοῦ περιτειχίσματος ἐς τὴν Καπύην διάστημα διστάδιον ἦν μάλιστα· ἐν ᾧ πολλὰ ἐγίγνοντο πείραι καὶ συμβολαὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, πολλὰ δὲ ὥς ἐν θεάτρῳ μεσοτειχίῳ μονομάχια, προκαλουμένων ἀλλήλους τῶν ἀρίστων.

Annib 161 καὶ τις Καπυαῖος, Ταυρέας, Ῥωμαίων ἐν μονομαχίῳ Κλαύδιον Ἀσελλον περιφεύγων ὑπεχώρει, μέχρι τοῖς Καπυαίων τείχεσιν ὃ Ἀσελλος ἐγκύρσας καὶ τὸν ἵππον οὐ δυνάμενος ἐκ τῆς ῥύμης ἐπιστρέψαι διὰ τῶν πολεμίων πυλῶν ἐς τὴν Καπύην ἐσήλατο σὺν ὀρμῇ καὶ διπιπεύσας τὴν πόλιν ὅλην κατὰ τὰς ἐτέρας ἐξέδραμεν ἐς τοὺς ἐπὶ θάτερα Ῥωμαίους. καὶ ὁ μὲν οὕτως παραβόλως διεσώζετο, Ἀννίβας δέ, τῆς χρείας ψευσθεὶς, ἐφ' ἣν ἐς Λευκανοὺς μετεκέκλητο, ἀνέστρεφεν ἐς Καπύην, μέγα ποιούμενος μὴ περιδεῖν πόλιν μεγάλην καὶ εὐκαιρον ὑπὸ Ῥωμαίοις γενομένην. [5]

Annib 163 προσβαλὼν δὲ τῷ περιτειχίσματι καὶ μηδὲν δυνηθεὶς μηδ' ἐπινοῶν, ὅπως ἂν ἐς τὴν πόλιν ἐσπέμψειεν ἢ σῖτον ἢ στρατιάν, οὐδενὸς οὐδ' ἀπ' ἐκείνων αὐτῷ συμβαλεῖν δυναμένου διὰ τὴν ἐπιτειχίσιν πάντῃ περιλαμβάνουσιν, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἠπείγετο παντὶ τῷ στρατῷ, πυνθανόμενος μὲν κάκείνους ὑπὸ λιμοῦ πιέζεσθαι, ἐλπίζων δὲ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν ἀπὸ Καπύης ἀναστήσειν ἢ αὐτὸς τι Καπύης μεῖζον ἐργάσεσθαι. [5]

Annib 164 συντόνῳ δὲ σπουδῇ διελθὼν ἔθνη πολλὰ καὶ πολέμια, τῶν μὲν οὐ δυνηθέντων αὐτὸν ἐπισχεῖν, τῶν δὲ οὐδ' ἐς πείραν ἐλθεῖν ὑποστάντων, ἀπὸ δύο καὶ τριάκοντα σταδίων τῆς Ῥώμης ἐστρατοπέδευσεν ἐπὶ τοῦ Ἀνιῆνος ποταμοῦ. καὶ ἡ πόλις ἐθορυβήθη θόρυβον οἷον οὐ πρότερον, οἰκεῖον μὲν οὐδὲν ἔχοντες ἱκανόν (ὃ γὰρ εἶχον, ἐν Καμπανίᾳ τότε ἦν), πολεμίου δὲ στρατοῦ τοσοῦδε σφίσιν ἐπιστάντος ἄφνω καὶ στρατηγοῦ δι' ἀρετὴν καὶ εὐτυχίαν ἀμάχου. [5]

Annib 166 ὅμως δ' ἐκ τῶν παρόντων οἱ μὲν δυνάμενοι φέρειν ὅπλα τὰς πύλας ἐφύλασσον, οἱ δὲ γέροντες ἐς τὸ τεῖχος ἀνεπήδων, γυναῖα δὲ καὶ παιδία λίθους καὶ βέλη παρέφερον· οἱ δ' ἐκ τῶν ἀγρῶν συνέθεον ἐς τὸ ἄστρῳ δρόμῳ. βοῆς δὲ παμμιγοῦς καὶ θρήνων καὶ εὐχῶν καὶ παρακελεύσεων πρὸς ἀλλήλους πάντα μεστὰ ἦν. εἰσὶν δ' αὐτῶν, οἳ τὴν γέφυραν τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀνιῆνος ἐκδραμόντες ἔκοπτον. [5]

Annib 167 μικρὸν δέ τι πολίχνιον Ῥωμαῖοί ποτε ἐπιτειχίζοντες Αἰκανοῖς Ἀλβὴν ἀπὸ τῆς αὐτῶν μητροπόλεως ἐκάλεσαν· σὺν χρόνῳ δ' ἐπισύροντες ἢ διαφθείροντες ἢ ἐς τὴν Ἀλβανῶν σύγκρισιν Ἀλβησέας αὐτοὺς καλοῦσιν. τούτων τότε τῶν Ἀλβησέων ἐς Ῥώμην δισχίλιοι δρόμῳ διέθεον, τοῦ κινδύνου μετασχεῖν, καὶ ἅμα ἀφικνοῦντο καὶ ὠπλίζοντο καὶ τὰς πύλας ἐφρούρουν.

Annib 169 τοσῆδε προθυμίᾳ βραχὺ πολίχνιον ἐκ τοσῶνδε ἀποικιῶν ἐχρήσατο μόνη, οἷόν τι καὶ Ἀθηναίοις ἐς Μαραθῶνα μικρὰ πόλις, ἢ Πλαταίων, ἔδραμε τοῦ τότε κινδύνου μετασχεῖν. τῶν δὲ στρατηγῶν Ἀππίος μὲν Καπύη παρέμενε, κάκείνος ἡγούμενος ἐλεῖν Καπύην, Φούλβιος δὲ Φλάκκος ἐτέραις ὁδοῖς ἐπειχθεὶς ἀλήκτῳ τάχει ἀντεστρατοπέδευσε τῷ Ἀννίβᾳ, μέσον ἔχων τὸν Ἀνιῆνα.

Annib 171 τῷ δ' Ἀννίβᾳ τὴν γέφυραν εὐρόντι λελυμένην καὶ τὸν Φούλβιον ἀντικαθήμενον ἔδοξε τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ περιοδεῦσαι.

Annib 172 καὶ ὁ μὲν Φούλβιος ἀντιπαρώδευεν, ὃ δὲ καὶ ὥς ἐνήδρευε, Νομάδας ἱππέας ὑπολιπὼν, οἳ τῶν στρατῶν ἀναστάντων τὸν Ἀνιῆνα ἐπέρασαν καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐδήουν, μέχρι παρὰ τὴν πόλιν αὐτὴν γενόμενοι καὶ φοβήσαντες ἐπέστρεψαν ἐς Ἀννίβαν· οὕτω γὰρ αὐτοῖς παρήγγελτο. [5]

Annib 173 αὐτὸς δ', ἐπεὶ τὰς τε πηγὰς τοῦ ποταμοῦ περιῆλθεν καὶ ὁδὸς ἦν ἐς τὸ ἄστρῳ οὐ πολλή, λέγεται μὲν νυκτὸς σὺν τρισὶν ὑπασπισταῖς λαθὼν κατασκέψασθαι τὸ ἄστρῳ καὶ τὴν τῆς δυνάμεως

ἐρημίαν καὶ θόρυβον τὸν ἐπέχοντα ἰδεῖν, ἀναστρέψαι δ' ἐς Καπύην, εἴτε θεοῦ παράγοντος αὐτὸν αἰεὶ ὥς καὶ τότε, εἴτε τὴν τῆς πόλεως ἀρετὴν καὶ τύχην δεῖσας, εἴτε, ὥς αὐτὸς τοῖς ἐσβαλεῖν προτρέπουσιν ἔλεγεν, οὐκ ἐθέλων τὸν πόλεμον ἐκλῦσαι δέει Καρχηδονίων, ἵνα μὴ καὶ τὴν στρατηγίαν αὐτὸς ἀποθοῖτο· οὐ γὰρ ὁ γε σὺν Φουλβίῳ στρατὸς ἦν αὐτῷ πάμπαν ἀξιόμαχος. ^[10]

Annib 174 ὁ δὲ Φούλβιος ἀναστρέφοντι παρείπετο, κωλύων τε προνομεύειν καὶ φυλασσόμενος μηδὲν ἐξ ἐνέδρας παθεῖν. ὁ δ' ἐπιτηρήσας νύκτα ἀσέληνον καὶ χωρίον, ἐν ᾧ Φούλβιος ἐσπέρας τεῖχος μὲν οὐκ ἔφθανεν ἐγείραι, τάφρον δ' ὀρυξάμενος καὶ διαστήματα ἀντὶ πυλῶν καταλιπὼν καὶ τὸ χῶμα προβαλὼν ἀντὶ τείχους ἡσύχαζεν, ἔς τε λόφον ὑπερκείμενον αὐτοῦ καρτερόν ἔπεμψε λαθὼν ἱππέας, οἷς εἴρητο ἡσυχάζειν, ἕως οἱ Ῥωμαῖοι τὸν λόφον ὥς ἔρημον ἀνδρῶν καταλαμβάνωσι, τοῖς δ' ἐλέφασι τοὺς Ἰνδοὺς ἐπιβήσας ἐκέλευσεν ἐς τὸ τοῦ Φουλβίου στρατόπεδον ἐσβιάζεσθαι διὰ τε τῶν διαστημάτων καὶ διὰ τῶν χωμάτων, ὥς δύναιτο. ^[5]

Annib 177 σαλπικτὰς δὲ αὐτοῖς καὶ βυκανητάς τινας ἐξ ὀλίγου διαστήματος ἔπεσθαι κελεύσας προσέταξεν, ὅταν ἔνδον γένωνται, τοὺς μὲν θόρυβον πολὺν ἐγείρειν περιθέοντας, ἵνα πολλοὶ δόξωσιν εἶναι, τοὺς δὲ ῥωμαΐζοντας βοᾶν, ὅτι Φούλβιος, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, κελεύει τὸ στρατόπεδον ἐκλιπόντας ἐπὶ τὸν ἐγγὺς λόφον ἀναπηδᾶν. ^[5]

Annib 178 τόδε μὲν ἦν τὸ στρατήγημα τοῦ Ἀννίβου, καὶ τούτων τὰ μὲν πρῶτα πάντα κατὰ νοῦν ἀπῆντησεν· οἱ γὰρ ἐλέφαντες ἐσῆλθον τοὺς φύλακας καταπατήσαντες, καὶ οἱ σαλπικταὶ τὸ αὐτῶν ἐποιοῦν, καὶ ὁ θόρυβος Ῥωμαίοις ἐξ εὐνῆς ἀνισταμένοις ἐν μελαίνῃ νυκτὶ ἀδόκητος ἐμπεσὼν ἐπιφοβώτατος ἦν, τῶν τε ῥωμαΐζόντων ἀκούοντες, ὅτι παρήγγελται φεύγειν ἐς τὸν λόφον, περὶ τοῦτ' ἐγίνοντο. ^[5]

Annib 179 Φούλβιος δ' αἰεὶ τινα προσδοκῶν ἐνέδραν καὶ τοῦτο ὑποπτεύων ἐν ἅπασι τοῖς Ἀννίβου, εἴθ' ὑπ' οἰκείας τότε συνέσεως, εἴτε θεολήπτῳ γνώμῃ προσπεσὼν, εἴτε παρὰ αἰχμαλώτου τὰ ἀκριβέστατα μαθὼν, τοὺς χιλιάρχους ὁξέως ἐπέστησε ταῖς εἰς τὸν λόφον ἀγούσαις ὁδοῖς, κωλύειν τοὺς δι' αὐτῶν φερομένους καὶ μεταδιδάσκειν, ὅτι τοῦτ' οὐχ ὁ στρατηγὸς Ῥωμαίων, ἀλλ' Ἀννίβας ἐκήρυξεν ἐνεδρεύων. αὐτὸς δὲ τοῖς χώμασι φυλακὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήσας, μὴ τις ἔφοδος ἔξωθεν ἄλλη γένοιτο, ἐβοηδρόμει μεθ' ἐτέρων ἀνὰ τὸ στρατόπεδον, ἅπαντα ἔχειν ἀσφαλῶς καὶ ὀλίγους τοὺς μετὰ τῶν ἐλεφάντων ἐσελθόντας εἶναι. ^[5]

Annib 181 δᾶδὰς τε ἦπτε καὶ πῦρ πανταχόθεν ἤγειρε, καὶ καταφανὴς ἦν ἡ τῶν ἐσελθόντων ὀλιγότης, ὥστε αὐτῶν πάνυ καταφρονήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἐς ὀργὴν ἐκ τοῦ πρὶν δέους μεταβαλόντες, εὐμαρῶς οἷα ψιλοὺς καὶ ὀλίγους διέφθειραν. οἱ δ' ἐλέφαντες, οὐκ ἔχοντες εὐρύχωρον οὐδὲν ἐς ἀναστροφὴν, εἰλούμενοι περὶ σκηνὰς καὶ φάτνας, ἐβάλλοντο πρὸς ἀπάντων ἐπιτυχῶς διὰ τὴν στενότητα τοῦ χωρίου καὶ τὸ μέγεθος τῶν σωμάτων, μέχρι περιαλγοῦντές τε καὶ ἀγανακτοῦντες καὶ ἐπιδραμεῖν ἐς τοὺς πολεμίους οὐκ ἔχοντες τοὺς ἐπιβάτας σφῶν ἀπεσεύοντο καὶ κατεπάτουν σὺν ὀργῇ καὶ βοῇ πάνυ ἡγριωμένοι καὶ ἐξεπῆδων ἐκ τοῦ στρατοπέδου. ^[5]

Annib 183 Φούλβιος μὲν δὴ Φλάκκος, εὐσταθῶς καὶ εὐμηχάνως αἰφνιδίῳ συνενεχθεὶς ἐνέδρᾳ, περιῆν τοῦ Ἀννίβου καὶ τὸν στρατὸν περιέσσωζεν αἰεὶ πεφρικότα τὰς Ἀννίβου μηχανάς· ὁ δ' Ἀννίβας, ἐπεὶ τῆς πείρας ἀπέτυχεν, ἐς Λευκανοὺς διελθὼν ἐχείμαζε καὶ ἐπὶ τρυφῆς ἦν οὐ συνήθους ἐρωμένην τε εἶχεν ἄγριος ἀνὴρ. καὶ εὐθύς αὐτῷ κατ' ὀλίγον ἐτρέπετο πάντα. ^[5]

Annib 184 Φούλβιος δ' ἐς Καπύην πρὸς τὸν συστράτηγον ἐπανήει, καὶ τοῖς Καπυαίοις προσέβαλλον ἄμφω καρτερῶς, ἐπειγόμενοι χεიმῶνος ἐλεῖν τὴν πόλιν, ἕως Ἀννίβας ἡρεμεῖ.

Annib 185 Καπυαῖοι δέ, τῶν τροφῶν σφᾶς ἐπιλειπουσῶν καὶ οὐδαμόθεν ἄλλων ἐπεισαγομένων, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς τοῖς στρατηγοῖς· ἐνεχείρισαν δὲ καὶ ὅσοι Λιβύων αὐτοὺς ἐφρούρουν, αὐτοῖς στρατηγοῖς, Ἄννωνι ἐτέρῳ καὶ Βωτᾷ.

- Annib 186 Ῥωμαῖοι δὲ τῇ μὲν πόλει φρουρὰν ἐπέστησαν καὶ ὅσους εὗρον αὐτομολοῦντας, χεῖρας αὐτῶν ἀπέτεμον· Λιβύων δὲ τοὺς μὲν ἐπιφανεῖς ἐς Ῥώμην ἔπεμψαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέδοντο. καὶ Καπυαίων αὐτῶν τοὺς μὲν αἰτίους μάλιστα τῆς ἀποστάσεως ἀπέκτειναν, τῶν δ' ἄλλων τὴν γῆν ἀφείλοντο μόνον.
- Annib 187 εὐφορος δ' ἐστὶν ἐς σῖτον ἢ περὶ τὴν Καπύην πᾶσα· πεδιάς γάρ ἐστιν. Καπύη μὲν δὴ πάλιν ἐς Ῥωμαίους ἐπανῆκτο, καὶ μέγα τοῦτο Λιβύων ἐς τὴν Ἰταλίαν πλεονέκτημα περιήρητο· ἐν δὲ Βρυττίοις, οἱ μέρος εἰσὶ τῆς Ἰταλίας, ἀνὴρ ἐκ πόλεως Τισίας φρουρουμένης ὑπὸ τῶν Λιβύων, ἐθίσας αἰεὶ τι λήζεσθαι καὶ φέρειν τῷ φρουράρχῳ καὶ παρὰ τοῦτο αὐτῷ συνήθης ἐς πάντα γεγρονώς καὶ σχεδὸν συστράτηγος, ἤλγει τῶν φρουρῶν ἐς τὴν πατρίδα ὑβρίζοντων. ^[5]
- Annib 189 συνθέμενος οὖν τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ καὶ πιστὰ δούς καὶ λαβὼν ἐκάστοτέ τινας ὡς αἰχμαλώτους ἐσήγεν ἐς τὴν ἄκραν καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν ἐσέφερεν ὡς σκυῖα. ἐπεὶ δὲ πλέονες ἐγένοντο, ἐξέλυσεν αὐτοὺς καὶ ὥπλισε καὶ τὴν Λιβύων φρουρὰν ἀνεῖλε καὶ παρὰ Ῥωμαίων ἄλλην ἐσηγάγετο. ^[5]
- Annib 190 Ἀννίβου δὲ οὐ πολὺ ὕστερον παροδεύοντος αὐτοὺς οἱ μὲν φρουροὶ καταπλαγέντες ὑπὸ τοῦ δέους ἐξέφυγον ἐς Ῥήγιον, οἱ δὲ Τισιᾶται παρέδωκαν αὐτοὺς τῷ Ἀννίβᾳ. καὶ ὁ Ἀννίβας τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ἔκαυσε, τῇ δὲ πόλει φρουρὰν ἐπέστησεν ἄλλην. Ἰαπύγων δ' ἐν πόλει Σαλαπίᾳ, Λιβύων ὑπηκόῳ, δύο ἦσθη ἄνδρες τῶν μὲν ἄλλων γένει καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει διαφέροντε, ἀλλήλοιν δ' ἐκ πολλοῦ διαφόρῳ. ^[5]
- Annib 191 τοῦτοιν Δάσιος μὲν τὰ Λιβύων ἠρεῖτο, Βλάτιος δὲ τὰ Ῥωμαίων.
- Annib 192 ἕως μὲν οὖν ἤκμαζεν τὰ Ἀννίβου, ἐφ' ἡσυχίας ἦν ὁ Βλάτιος· ἐπεὶ δὲ ἠγείρετο τὰ Ῥωμαίων καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἐσφετερισμένης ἀρχῆς ἀνελάμβανον, ἔπειθεν ὁ Βλάτιος τὸν ἐχθρὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῷ συμφρονῆσαι μόνης, μή τι πάθοι, Ῥωμαίων αὐτὴν βίᾳ λαβόντων, ἀνήκεστον. ^[5]
- Annib 193 ὁ δ' ὑποκρινάμενος συντίθεσθαι κατεμήνυσε τοῦτ' Ἀννίβᾳ. καὶ ἐδίκαζεν αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας, Δασίου μὲν κατηγοροῦντος, Βλατίου δ' ἀπολογουμένου καὶ συκοφαντεῖσθαι διὰ τὴν ἔχθραν λέγοντος· ὁ καὶ τέως ἄρα προορῶν ἐτόλμησεν ἐχθρῷ προσενεγκεῖν λόγον τοιόνδε, ὡς ἀπίστῳ κατηγορῶ διὰ τὴν ἔχθραν ἐσομένῳ. ^[5]
- Annib 194 Ἀννίβας δ' οὔτε ἀπορρίψαι τὸ ἔργον οὔτε τῷ παρ' ἐχθροῦ πιστεῦσαι ῥαδίως ἀξιῶν μεθίστατο αὐτοὺς ὡς σκεψόμενος ἐφ' ἑαυτοῦ. στενῆς δὲ τῆς ἐξόδου ἀμπαν οὔσης ὁ Βλάτιος ἔφη τῷ Δασίῳ, τοὺς ἄλλους λαθῶν· “οὐ σώσεις, ὦ ἀγαθέ, τὴν πατρίδα;” ὁ δὲ καὶ τοῦτ' εὐθὺς ἐκβοήσας ἐμήνυνεν. ^[5]
- Annib 195 καὶ ὁ Βλάτιος οἰκτισάμενος τότε μάλιστα ἀξιοπίστως εἶπεν, ὡς ἐπιβουλεύοιτο ὑπ' ἐχθροῦ τεχνίτου. “τοῦτο δ',” ἔφη, “τὸ νῦν ἐπιβούλευμα καὶ τῆς πρότερον ἀμφιλογίας, εἴ τις ἦν, ῥύσεταιί με.
- Annib 196 τίς γὰρ ἂν ἡ πρότερον ἐχθρῷ περὶ τοιῶνδε διεπίστευσεν ἢ νῦν, εἰ καὶ τέως ἐπεπλάνητο, ἀπίστῳ καὶ κατηγορῶ περὶ ἐκεῖνα γεγεννημένῳ, κινδυνεύων ἔτι καὶ κρινόμενος καὶ ἀρνούμενος αὐθις ἂν τὰ δευτέρα ταῦτ' ἐθάρρησεν εἰπεῖν, καὶ μάλιστ' ἐν τῷ δικαστηρίῳ, πολλῶν μὲν ἀκούσαι δυναμένων, τοῦ δὲ κατηγοροῦ καὶ τόδε μέλλοντος εὐθὺς ὁμοίως ἐρεῖν; εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγεγένητο”, ἔφη, “χρηστὸς ἐξαίφνης καὶ φίλος, τί μοι συλλαβεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔτι δυνατὸς ἦν; τί δ' ἂν ἐδεόμην ἐγὼ μηδὲν ἐπικουρεῖν δυναμένου;” ἃ μοι δοκεῖ προῖδων πάλιν ὁ Βλάτιος ψιθύρως ἐντυχεῖν τῷ Δασίῳ καὶ ἐς ἀπιστίαν αὐτὸν ἐμβαλεῖν μείζονα, ἐπαγαγέσθαι δ' ἐκ τοῦδε καὶ Ἀννίβαν ἐς ἀπιστίαν τῶν πρότερον εἰρημένων. ^[5]
- Annib 199

οὐ μὴν οὐδ' ἐκφυγὼν τὴν δίκην ὁ Βλάτιος ἀφίστατο μὴ μεταπείθειν τὸν ἐχθρόν, καταφρονῶν ἄρα ὡς ἐς πάντα γεγονότος ἀπίστου. ὁ δὲ αὖθις ὑπεκρίνετο συντίθεσθαι καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῆς ἀποστάσεως ἥτει μαθεῖν.

Annib 200 ὁ δὲ οὐδὲν ὀκνήσας ἔφη· “διαδραμοῦμαι μὲν ἐπὶ τι τῶν στρατοπέδων ἐγὼ τῶν Ῥωμαϊκῶν”, μὴνύσας αὐτῷ τὸ πάνυ πορρωτάτω, “καὶ στρατιὰν ἄξω λαβῶν· ἔστι γάρ μοι φίλος ὁ στρατηγὸς ἐκείνου τοῦ στρατοῦ· σὺ δ' ὑπομένειν μοι δεῦρο καὶ τὰ ἔνδον ἐπιτηρεῖν.”^[5]

Annib 201 ” ὁ μὲν εἶπεν οὕτω καὶ εὐθύς ἐξέδραμε, λαθὼν Δάσιον, οὐκ ἐς ἐκεῖνο τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ ἐς Ῥώμην, ὁδὸν ἐλάσσονα. καὶ δοὺς τῇ βουλῇ τὸν υἱὸν ὁμηρον ἱππέας ἥτει χιλίους, μεθ' ὧν ἠπείγετο κατὰ σπουδὴν, τὸ μέλλον ἔσσεσθαι προορώμενος.

Annib 202 ὁ δὲ Δάσιος ταῖς ἐπιούσαις ἡμέραις τὸν ἐχθρόν οὐχ ὀρῶν, εἵκασεν αὐτὸν ἐγχειρεῖν τοῖς ἐγνωσμένοις ὡς ἤδη πιστεύοντα αὐτῷ. νομίσας οὖν ἐς ἐκεῖνο τῷ ὄντι τὸ πορρωτέρω στρατόπεδον αὐτὸν οἶχεσθαι διέδραμεν πρὸς Ἀννίβαν, καταφρονῶν, ὅτι φθάσει ἐκεῖνον ἐπανελθών, καὶ “νῦν μὲν”, ἔφη, “παραδώσω σοι τὸν Βλάτιον ἐπ' αὐτοφώρῳ στρατιὰν ἐπάγοντα τῇ πόλει.”^[5]

Annib 203 ” καὶ τὸ γεγονὸς ἐκθέμενος καὶ λαβὼν τινὰς ἐπανῆγεν ἐς τὴν πατρίδα μετὰ σπουδῆς ὡς οὐπω τοῦ Βλατίου πλησιάζοντος. ὁ δ' ἔνδον τε ἦν ἄρτι καὶ τὴν φρουρὰν τὴν Λιβύων ὀλίγην οὔσαν ἀνελὼν ἐφύλασσε μηδένα παρελθεῖν καὶ πύλας τὰς μὲν ἄλλας ἐκεκλείκει, τὰς δ' ἐς τὴν ἐπάνοδον Δασίου μόνας εἵασεν ἀνεῶχθαι.^[5]

Annib 204 καὶ τὸ κατ' ἐκείνας μέρος ἅπαν εἶχεν ἀνυπόπτως· τὰ δ' ἐντὸς ἐξετετάφρευτο καὶ διείληπτο, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ἐμπεσόντας ἐς ὅλην διαδραμεῖν. Δάσιος δέ, ἐπεὶ τὰς πύλας εἶδεν ἀνεωγμένας, ἦσθη νομίσας προλαβεῖν τὸν ἐχθρόν καὶ ἐσήλατο γεγηθώς.

Annib 205 ὁ δ' ἐπικλείσας διέφθειρεν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐσδραμόντας, ὠθουμένους ἐν στενῷ καὶ διαδρομὴν διὰ τὰς τάφρους οὐκ ἔχοντας. ὀλίγοι δ' αὐτῶν διὰ τοῦ τείχους ἐξαλόμενοι διέφυγον. καὶ Βλάτιος μὲν οὕτω περιῆν Δασίου, τρὶς ἀντενεδρεύων, Φούλβιος δέ, Ῥωμαίων ὕπατος, Ἑρδονίαν ἐπολιόρκει· καὶ αὐτὸν Ἀννίβας ἔλαθεν ἐσπέρας ἐγγὺς γενόμενος καὶ ἀπέιπε πυρὰ μὴ καίειν καὶ σιωπὴν παρήγγειλε.^[5]

Annib 207 περὶ δὲ ἔω, γενομένης ὁμοῦ τι καὶ ὁμίχλης, τοὺς μὲν ἱππέας ἔπεμψεν ἐπιχειρεῖν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ, καὶ αὐτοὺς ἡμύνοντο ἐκεῖνοι, σὺν θορύβῳ μὲν ὡς ἀπ' εὐνῆς, σὺν θάρσει δὲ οἷα ὀλίγους ποθὲν αὐτοῖς ἐπιφανέντας.

Annib 208 ὁ δ' Ἀννίβας ἐπὶ θάτερα τῷ πεζῷ τὴν πόλιν περιῆι, κατασκεπτόμενος ἅμα καὶ τοὺς ἔνδον ἐπελπίζων, ἕως ἐπῆλθεν τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ περιόδῳ, εἴτε προϊδόμενος, εἴτε κατὰ συντυχίαν κυκλούμενος αὐτούς.

Annib 209 οἱ δ' ἐπιπτον ἤδη λάβρως καὶ ἀθρόως, ἀμφίβολοι γεγονότες· καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐς ὀκτακισχιλίους καὶ ὁ ὕπατος αὐτὸς ὁ Φούλβιος. οἱ λοιποὶ δ' ἔς τι χῶμα πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἀναθορόντες αὐτό τε διέσωσαν γενναίως ἀμυνόμενοι καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκώλυσαν λαβεῖν τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο Ῥωμαῖοι μὲν τὴν Ἰαπύγων ἀποστάντων ἐδήουν, Ἀννίβας δὲ τὴν Καμπανῶν, ἐς Ῥωμαίους μεταθεμένων χωρὶς Ἀτέλλης μόνης.^[5]

Annib 210 καὶ Ἀτελλαίους μετώκιζεν ἐς Θουρίους, ἵνα μὴ τῷ Βρυττίων καὶ Λευκανῶν καὶ Ἰαπύγων ἐνοχλοῖντο πολέμῳ.

Annib 211 καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς ἐκ Νουκερίας ἐκπεσόντας ἐν Ἀτέλλῃ μετώκιζον ἕς τε τὴν Ἀννίβου ἔτι ὑπήκοον ἐσβαλόντες Αὐλωνίαν τε εἶλον καὶ τὴν Βρυττίων γῆν ἐπέτρεχον καὶ Τάραντα, φρουρουμένην ὑπὸ Καρθάλωνος, ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ἐπολιόρκουν.^[5]

Annib 212

ὁ δὲ Καρθάλων ὀλίγων Καρχηδονίων παρόντων Βρυττίους ἐς τὴν φρουρὰν προσέλαβεν. τῶν δὲ Βρυττίων ὁ φρούραρχος ἦρα γυναικός, ἥς ἀδελφὸς ὑπὸ Ῥωμαίοις στρατευόμενος ἔπραξεν διὰ τῆς ἀδελφῆς τὸν φρούραρχον ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις, ἐπάγουσι τὰς μηχανάς, ἧ τοῦ τείχους αὐτὸς ἐφρούρει. Τάραντα μὲν δὴ Ῥωμαῖοι τόνδε τὸν τρόπον ἀνέλαβον, εὐκαιρον ἐς πολέμους χωρίον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· Ἀννίβας δ' ἐπειγόμενος ἐς αὐτήν, ὡς ἔμαθεν εἰλημμένην, παρήλθεν ἀχθόμενος ἐς Θουρίους κάκειθεν ἐς Βενουσίαν, ἔνθα αὐτῷ Κλαυδίδος τε Μάρκελλος, ὁ Σικελίαν ἐλών, πέμπτον ὑπατεύων τότε, καὶ Τίτος Κρισπῖνος ἀντιστρατοπεδεύοντες οὐκ ἐτόλμων ἄρχειν μάχης. ^[5]

Annib 214 λείαν δέ τινα ὑπὸ Νομάδων ἀγομένην Μάρκελλος ἰδὼν καὶ δόξας ὀλίγους εἶναι τοὺς ἄγοντας ἐπέδραμεν αὐτοῖς μετὰ τριακοσίων ἱππέων σὺν καταφρονήσει καὶ πρῶτος ἡγήτο, θυμικὸς ὢν ἐς μάχας καὶ παρακινδυνευτικὸς αἰεὶ.

Annib 215 ἄφνω δὲ πολλῶν τῶν Λιβύων φανέντων καὶ πανταχόθεν αὐτῷ προσπεσόντων οἱ μὲν οὐραγοῦντες Ῥωμαίων πρῶτοι φυγῆς ἤρχον, ὁ δὲ Μάρκελλος ὡς ἐπομένων αὐτῶν ἐμάχετο γενναίως, μέχρι κατακοντισθεὶς ἀπέθανε.

Annib 216 καὶ αὐτοῦ τῷ σώματι ὁ Ἀννίβας ἐπιστάς, ὡς εἶδε τὰ τραύματα πάντα ἐπὶ τῶν στέρνων, ἐπήνεσε μὲν ὡς στρατιώτην, ἐπέσκωψε δὲ ὡς στρατηγόν.

Annib 217 καὶ τὸν δακτύλιον αὐτοῦ περιελὼν τὸ μὲν σῶμα ἔκαυσε λαμπρῶς καὶ τὰ ὀστᾶ τῷ παιδί προσέπεμψεν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον· Σαλαπίνοις δὲ μηνίων εὐθὺς ἐτύπωσεν ἐπιστολὴν τῇ σφραγίδι Μαρκέλλου, πρὶν αἰσθέσθαι πολλοὺς περὶ τοῦ θανάτου, καὶ αὐτόμολον ἄνδρα Ῥωμαῖον ἔπεμψε φέρειν δηλοῦντα, ὅτι στρατιὰ Μαρκέλλου κατόπιν ἔρχοιτο καὶ ὁ Μάρκελλος αὐτὴν ὑποδέξασθαι κελεύει.

Annib 219 ἄρτι δ' εἰλήφεσαν Κρισπίνου γράμματα περιπέμψαντος ἐς ἅπαντας, ὅτι τῆς Μαρκέλλου σφραγίδος Ἀννίβας κεκρατήκοι. τὸν οὖν ἄγγελον, ἵνα μὴ παραμένων ἐπιγνοίῃ τὰ γιγνόμενα, ἀπέπεμψαν ὑποσχόμενοι τὰ προστασόμενα ποιήσιν, αὐτοὶ δ' ὀπλισάμενοι τὴν ἐνέδραν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀνέμενον. ^[5]

Annib 220 καὶ προσιόντος τοῦ Ἀννίβου μετὰ Νομάδων, οὓς Ῥωμαῖκοῖς ὅπλοις ἐσκεύασεν, τὰς μὲν πύλας ἐκ μηχανήματος ἀνέσπασαν ὡς δὴ Μαρκέλλου προσιόντος ἀσμενίζοντες, εἰσδεξάμενοι δ', ὅσων εὐμαρῶς κρατήσιν ἔμελλον, αὐθις ἐκ τοῦ μηχανήματος αὐτὰς ἐπικαθήκαν καὶ τοὺς μὲν ἐσελθόντας ἔκτειναν, τοὺς δ' ἔξω τῶν τειχῶν ἔτι περιεστῶτας ἄνωθεν ἔβαλλόν τε καὶ κατετίτρωσκον. καὶ δευτέρας τῆσδε πείρας ὁ Ἀννίβας ἐπὶ τῇ πόλει σφαλεῖς ἀπεχώρει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἀσρούβας, ὁ ἀδελφὸς Ἀννίβου, τὴν στρατιάν, ἣν ἐξενάγησεν ἐν τοῖς Κελτίβηρσιν, ἔχων, διέβαινε ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Κελτῶν φιλίως αὐτὸν δεχομένων τὰ Ἄλπεια ὄρη, ὡδοποιημένα πρότερον ὑπὸ Ἀννίβου, διώδευε δύο μηνσίν, ὅσα τέως Ἀννίβας ἔξ διῆλθεν, ἐσέβαλλέν τε ἐς Τυρρηνίαν, ἄγων πεζοὺς μὲν τετρακισμυρίους ἐπὶ ὀκτακισχιλίοις, ἱππέας δὲ ὀκτακισχιλίους καὶ ἐλέφαντας πεντεκαίδεκα, καὶ γράμματα πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔπεμπε, δηλῶν, ὅτι παρείη. ^[5]

Annib 222 τούτων τῶν γραμμάτων ὑπὸ Ῥωμαίων ἀλόντων οἱ ὑπατοὶ Σαλινάτωρ καὶ Νέρων, μαθόντες αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς ἀπὸ τῶν γραμμάτων, συνήλθον ἐς ταῦτο πάσαις ταῖς δυνάμεσιν καὶ ἀντεστρατοπέδευσαν αὐτῷ περὶ πόλιν Σήνας. ^[5]

Annib 223 ὁ δ' οὐπω μάχεσθαι κεκρικώς, ἀλλὰ τῷ ἀδελφῷ συνελθεῖν ἐπειγόμενος ὑπεχώρει καὶ νυκτὸς ἀναζεύξας περὶ ἔλη καὶ τέλματα καὶ ποταμὸν οὐκ εὖπορον ἡλᾶτο, μέχρι φανείσης ἡμέρας οἱ Ῥωμαῖοι, καταλαβόντες αὐτοὺς διερριμμένους τε καὶ κεκηκώτας ὑπὸ ἀγρυπνίας καὶ κόπου, πλείστους μὲν αὐτῶν ἅμα τοῖς ταξιάρχοις συντασσομένους ἔτι καὶ συνιόντας διέφθειραν καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐκείνοις Ἀσρούβαν, πλείστους δ' αἰχμαλώτους ἔλαβον καὶ μεγάλου δέους

ἀπήλλαξαν τὴν Ἰταλίαν, ἀμάχου ἂν σφίσι τοῦ Ἀννίβου γενομένου, εἰ καὶ τήνδε τὴν στρατιὰν προσέλαβεν. ^[10]

Annib 224 θεὸς δέ μοι δοκεῖ τόδε Ῥωμαίοις ἀντιδοῦναι τῆς ἐπὶ Κάνναις ἀτυχίας, οὐ πόρρω τε ἐπ' ἐκείνῃ καὶ ἰσοστάσιόν πως ἐκείνῃ γενόμενον· στρατηγοί τε γὰρ οἱ ἐκατέρων ἀπώλοντο, καὶ στρατοῦ πλῆθος ἐγγυτάτω μάλιστα ἐπ' ἴσης, καὶ τὰ αἰχμάλωτα πολλὰ γενέσθαι καὶ τοῖσδε κἀκείνοις συνηνέχθη, στρατοπέδων τε καὶ παρασκευῆς τῆς ἀλλήλων δαψιλοῦς ἐκράτουν ἐκάτεροι. οὕτω παραλλάξ ἢ πόλις εὐτυχῶν καὶ συμφορῶν ἐπειράτο. Κελτιβήρων δ' ὅσοι διέφυγον ἐκ τοῦ κακοῦ, οἱ μὲν ἐς τὰ οἰκεῖα, οἱ δ' ἐς Ἀννίβαν ἐχώρουν. ὁ δ', ἐπὶ τε τῷ ἀδελφῷ καὶ στρατιᾷ τοσῆδε δι' ἀπειρίαν ὁδῶν αἰφνίδιον ἀπολωλυῖα δυσφορῶν καὶ τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος ἔχων ἐν πόνοις ἀτρύτοις, ἐξ οὗ Ῥωμαίοις ἐν Ἰταλίᾳ διεπολέμει, πάντων τε ὧν εἰλήφει πρότερον, ἐκπεπτωκώς, ἐς Βρυττίους, ὅπερ αὐτῷ λοιπὸν ἔθνος ὑπήκοον ἦν, ἀνεχώρει καὶ ἡσύχαζεν ὡς ἐτέρας δυνάμεως ἀφιζομένης ἀπὸ Καρχηδόνας. ^[5]

Annib 226 οἱ δ' ἔπειψαν μὲν αὐτῷ ναῦς ἑκατὸν στρογγύλας, ἐφ' ὧν σῆτος τε ἦν καὶ στρατιὰ καὶ χρήματα, οὐδενὸς δ' ἐρετικοῦ παραπέμποντος αὐτὰς ἄνεμος ἐς Σαρδόνα κατήνεγκεν, καὶ ὁ τῆς Σαρδόνας στρατηγὸς ἐπιπλεύσας μακραῖς ναυσὶν κατέδυσσε μὲν αὐτῶν εἴκοσιν, ἐξήκοντα δ' ἔλαβεν, αἱ δὲ λοιπαὶ διέφυγον ἐς Καρχηδόνα. ^[5]

Annib 227 καὶ ὁ Ἀννίβας ἔτι μᾶλλον ἀπορούμενός τε καὶ τὰ παρὰ Καρχηδονίων ἀπεγνωκώς, οὐδὲ Μάγωνος αὐτῷ τι, τοῦ ξενολογοῦντος ἐν Κελτοῖς καὶ Λίγυσιν, ἐπιπέμποντος, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔσεσθαι περιορωμένου, συνιδὼν, ὅτι μένειν ἐπὶ πλεῖον οὐ δυνήσεται, αὐτῶν ἤδη Βρυττίων ὡς ἀλλοτρίων ὅσον οὕτω γεννησομένων κατεφρόνει καὶ ἐσφορὰς ἐπέβαλλεν αὐτοῖς πάνυ πολλὰς τάς τε ὀχυρὰς τῶν πόλεων μετώκιζεν ἐς τὰ πεδινά, ὡς βουλευούσας ἀπόστασιν, πολλοὺς τε τῶν ἀνδρῶν αἰτιώμενος διέφθειρεν, ἵνα τὰς περιουσίας αὐτῶν σφετερίζοιτο. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐν δὲ Ῥώμῃ γίνονται μὲν ὑπατοὶ Λικίνιος τε Κράσσος καὶ Πόπλιος Σκιπίων, ὁ λαβὼν Ἰβηρίαν· τούτων δὲ Κράσσος μὲν ἀντεστρατοπέδευσε Ἀννίβαν περὶ Ἰαπυγίαν, Σκιπίων δὲ τὸν δῆμον ἐδίδασκεν οὐ ποτε Καρχηδονίους οὐδ' Ἀννίβαν ἀποστήσασθαι σφίσιν ἐνοχλοῦντας ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν, εἰ μὴ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Λιβύην διέλθοι καὶ κίνδυνον αὐτοῖς ἐπιστήσειεν οἰκεῖον. ^[5]

Annib 229 λιπαρήσας τε πάνυ καρτερῶς καὶ πείσας ὀκνοῦντας ἠρέθη στρατηγὸς αὐτὸς ἐς Λιβύην καὶ διέπλευσεν εὐθὺς ἐς Σικελίαν.

Annib 230 ἔνθα στρατὸν ἀγείρας τε καὶ γυμνάσας ἐπέπλευσε Λοκροῖς ἄφνω τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ, φρουρουμένοις ὑπὸ Ἀννίβου· καὶ τὴν φρουρὰν κατασφάξας τε καὶ παραδοὺς Πλημινίῳ τὴν πόλιν αὐτὸς ἐς Λιβύην διέπλευσεν.

Annib 231 Πλημίνιος δέ, οὐδεμίαν ὕβριν ἢ ἀσέλγειαν ἢ ὠμότητα ἐς τοὺς Λοκροὺς ἐκλιπών, ἐσύλησε λήγων καὶ τὸ τῆς Φερσεφόνης ἱερόν. καὶ τὸνδε μὲν Ῥωμαῖοι μετὰ τῶν συναμαρτόντων αὐτῷ φίλων διέφθειραν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν ἔδοσαν Λοκροῖς ἐς τὸν θησαυρὸν τῆς θεοῦ φέρειν· ὅσα τε ἄλλα ἐδύναντο τῶν ἀπολωλότων ἀνευρόντες, τὸ λείπον ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν ταμειοῦ τῇ θεῷ προσέθεσαν. ^[5]

Annib 232 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου Κωνσεντίαν τε, μεγάλην πόλιν Βρυττίων, καὶ ἄλλας ἕξ ἐπ' αὐτῇ περιέσπασεν ἀπὸ Ἀννίβου Κράσσος.

Annib 233 καὶ γιγνομένων ἐν Ῥώμῃ σημείων ἐκ Διὸς φοβερῶν οἱ μὲν τὰ Σιβύλλεια ἐπισκεπτόμενοι δέκα ἄνδρες ἔφασαν ἐξ οὐρανοῦ τι ἐς Πεσινοῦντα τῆς Φρυγίας, ἔνθα σέβουσιν οἱ Φρύγες θεῶν μητέρα, πεσεῖσθαι τῶνδε τῶν ἡμερῶν καὶ δεῖν αὐτὸ ἐς τὴν Ῥώμην ἐνεχθῆναι. μετ' οὐ πολὺ δὲ πεσεῖν τε προσηγγέλθη καὶ ἐς Ῥώμην ἐκομίσθη τὸ βρέτας. ^[5]

Annib 234

καὶ τὴν ἡμέραν ἐορτάζουσι καὶ νῦν μητρὶ θεῶν, ἥ τότε ἐκομίσθη. λέγεται δὲ τὴν ναῦν, ἥ ἔφερεν αὐτό, ἰλὺι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριος ἐνσχεθεῖσαν οὐδεμιᾶ μηχανῇ σαλεύεσθαι, μέχρι τῶν μάντεων προειπόντων ἔψεσθαι μόνως, εἰ γυνὴ καθαρεύουσα ξένων ἀνδρῶν ἐλκύσειεν, Κλαυδίαν Κόινταν, μοιχείας ἔγκλημα ἔχουσαν ἔτι ἄκριτον καὶ δι' ἄσωτίαν ἐς αὐτὸ πιθανωτάτην οὖσαν, ἐπιθειάσαι τε πολλὰ περὶ τῆς ἀναμαρτησίας καὶ ἀναδῆσασθαι τῇ μίτρᾳ τὸ σκάφος. καὶ ἡ θεὸς ἔσπετο. ^[5]

Annib 235 Κλαυδία μὲν δὴ ἐξ αἰσχίστης δόξης ἐς ἀρίστην μετέβαλεν, Ῥωμαίοις δὲ καὶ πρὸ τῆς Κλαυδίας ἐκέλευε τὰ Σιβύλλεια διὰ τοῦ παρὰ σφίσιν ἀρίστου τὸ βρέτας ἐκ Φρυγίας μεταγαγεῖν, καὶ τὸν ἄριστον ἐν τῷ τότε σφίσι δοκοῦντα εἶναι, Σκιπίωνα τὸν Νασικᾶν ἐπὶ κλινῇ, ἐπεπόμφεσαν, υἱὸν μὲν ὄντα Γναίου Σκιπίωνος τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ πεσόντος, ἀνεψιὸν δὲ Σκιπίωνος τοῦ Καρχηδονίου ἀφελομένου τὴν ἡγεμονίαν καὶ πρῶτου κληθέντος Ἀφρικανοῦ. ^[5]

Annib 237 ὥδε μὲν ἡ θεὸς ἐς Ῥώμην δι' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀρίστων ἀφικνεῖτο· ἐν δὲ Λιβύῃ Καρχηδονίων συνεχῶς ὑπὸ τοῦδε τοῦ Σκιπίωνος ἡττωμένων, ὅσοι Βρυττίων ταῦτ' ἐγίγνωσκον, ἀφίσταντο ἀπὸ τοῦ Ἀννίβου καὶ τὰς φρουράς οἱ μὲν ἔκτεινον, οἱ δ' ἐξέβαλλον.

Annib 238 οἱ δὲ οὐδέτερα τούτων δυνάμενοι λάθρα πρὸς τὴν σύγκλητον ἐπρέσβευον, τὴν μὲν ἀνάγκην αὐτῶν καὶ τὴν προαίρεσιν ὑποδεικνύοντες.

Annib 239 Ἀννίβας δὲ ἐς μὲν Πετηλίαν ἔνοπλος παρῆλθεν, οὐκέτι Πετηλίων ἐχόντων αὐτήν· ἐκβαλὼν γὰρ αὐτοὺς ἐδεδώκει Βρυττίοις. ἤτιατο δ', ὅτι ἐπρέσβευσαν ἐς Ῥώμην, ἀρνούμενων δ' ἐκείνων ὑπεκρίνετο πιστεύειν.

Annib 240 “ἴνα δ’,” ἔφη, “μὴδ' ὑπονοῇσθε,” τοὺς μὲν δυνατοὺς παρέδωκε τοῖς Νομάσιν κεχωρισμένως τηρεῖν αὐτῶν ἕκαστον, τοῦ δὲ πλήθους τὰ ὅπλα παρείλετο, τοὺς δὲ δούλους καθοπλίσας ἐπέστησε τῇ πόλει φύλακας. καὶ τούτοις ὅμοια τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιὼν ἐποίει. ^[5]

Annib 241 Θουρίων δὲ τρισχιλίους Καρχηδονίοις μάλιστα εὖνους ἐξελόμενος καὶ πεντακοσίους ἄλλους ἀπὸ τῶν ἀγρῶν τὰ λοιπὰ τῇ στρατιᾷ διαρπάζειν ἔδωκε.

Annib 242 καὶ τῆς πόλεως ἐγκρατῇ φρουρὰν καταλιπὼν ἐς Κρότωνα τοὺς τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους μετώκιζε, τὴν πόλιν εὐκαιρον ἡγούμενος εἶναι καὶ ταμιεῖον αὐτήν· ἑαυτῷ καὶ ὀρμητήριον ἐπὶ τὰς ἄλλας τιθέμενος. Καρχηδονίων δ' αὐτὸν μετακαλούντων κατὰ σπουδὴν ἐπικουρεῖν κινδυνευούσῃ τῇ πατρίδι ὑπὸ Σκιπίωνος καὶ τὸν ναύαρχον Ἀσρούβαν ἐπ' αὐτόν, ἵνα μὴ βραδύνειε, πεμψάντων ἤχθετο μὲν, τῆς Καρχηδονίων ἐς τοὺς ἄρχοντας ἀπιστίας τε καὶ ἀχαριστίας ἐς πεῖραν ἐρχόμενος διὰ μακροῦ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐδεδοίκει τοῦ τοσοῦδε πολέμου πρῶτος ἐμβαλὼν ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐγνώκει δ' ὑπ' ἀνάγκης ὅμως ἔπεσθαι καὶ ναῦς εἰργάζετο πολλὰς, εὐξύλου τῆς Ἰταλίας οὔσης. ^[5]

Annib 244 τῶν δ' ἔτι ὑπηκόων οἱ πόλεων ὡς ἀλλοτρίων καταφρονῶν ἔγνω διαρπάσαι πάσας καὶ τὴν στρατιὰν πλουτίσας εὖνουν ἐς τὰς ἐν Καρχηδόνι συκοφαντίας ἐπαγαγέσθαι.

Annib 245 αἰδούμενός τε αὐτὸς παρασπονδεῖν Ἀσρούβαν τὸν ναύαρχον ἐπὶ προφάσει περιέπεμπε, τοὺς φρουροῦντας ὀφόμενον. ὃ δὲ εἰς ἐκάστην πόλιν εἰσιὼν ἐκέλευε τοῖς ἐνοικοῦσιν αὐτοὺς τε καὶ δούλους αὐτῶν, ὅσα δύναιτο, λαβόντας ἐκ τῶν πόλεων μεθίστασθαι καὶ τὰ λοιπὰ διήρπαζε. ^[5]

Annib 246 τούτων ἔνιοι πυνθανόμενοι, πρὶν τὸν Ἀσρούβαν ἥκειν, τοῖς φρουροῖς ἐπετίθεντο, καὶ συνέβαινεν ὅπου μὲν κρατεῖν τὰς πόλεις, ὅπου δὲ τοὺς φρουροὺς, σφαγὴν τε ποικίλην καὶ γυναικῶν ὕβρις καὶ παρθένων ἀπαγωγὰ καὶ πάντα, ὅσα ἐν πόλεσιν ἐαλωκυίας, ἐγίνοντο.

αὐτὸς δὲ ὁ Ἀννίβας τοὺς συστρατευομένους οἱ τῶν Ἰταλῶν εἰδὼς εὖ γεγυμνασμένους ἔπειθε
πολλαῖς ὑποσχέσεσιν ἐς τὴν Λιβύην αὐτῷ συστρατεῦσαι. ^[5]

Annib 247 καὶ τούτων οἱ μὲν τὰ ἡμαρτημένα σφίσιν ἐς τὰς πατρίδας δεδιότες εἶποντο, φεύγοντες τὴν
οἰκείαν ἐκόντες, οἱ δὲ οὐδὲν ἀμαρτόντες ὥκνουν. ^[5]

Annib 248 ἀθροίσας οὖν τούσδε τοὺς ὑπομένειν ἀξιοῦντας ὥς δή τι λέξων αὐτοῖς ἢ χαριούμενος τῶν
γεγονότων ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπισκῆψων περιέστησε τὴν στρατιὰν ὠπλισμένην ἄφνω καὶ
προσέταξε τοῖς ἰδίους ἀνδράποδα ἐξ αὐτῶν, ὅσα θέλουσιν, ἐπιλέξασθαι. ^[5]

Annib 249 ὥς δὲ οἱ μὲν ἐπελέξαντο, οἱ δὲ ἡδοῦντο συστρατιώτας πολλὰ συνειργασμένους σφίσιν
ἀνδραποδίσασθαι, τοὺς λοιποὺς κατηκόντισεν ἅπαντας, τοῦ μὴ τοιούσδε ἄνδρας ποτὲ
Ῥωμαίοις γενέσθαι χρησίμους· ἐπικατέσφαξε δ' αὐτοῖς καὶ ἵππους ἐς τετρακισχιλίους καὶ
πλήθος ὑπόζυγιων, οὐ δυνάμενος ἐς Λιβύην ἐπάγεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτ' ἐς τὰς ναῦς τὸ πλήθος
ἐμβιβάσας τὸ πνεῦμα ἀνέμενε, ὀλίγους ἐς φυλακὴν ἐπὶ τῆς γῆς καταλιπών. ^[5]

Annib 250 οἱ δὲ Πετηλῖνοι καὶ σὺν αὐτοῖς ἕτεροι Ἰταλοὶ ἐπέθεντο καὶ τινὰς αὐτῶν κατασφάζαντες
ἀπέδρασαν.

Annib 251 Ἀννίβας δ' ἐπὶ Λιβύης ἀνήγετο, ἐκκαίδεκα ἔτεσιν ὁμαλῶς πορθήσας τε τὴν Ἰταλίαν καὶ τοὺς
ἄνδρας ἐμπλήσας κακῶν μυρίων καὶ ἐς κίνδυνον ἔσχατον πολλάκις συναγαγὼν τοῖς τε
ὑπηκόοις αὐτοῦ καὶ συμμάχοις ἐνυβρίσας ὥς πολεμίους· ἅτε γὰρ καὶ τέως αὐτοῖς οὐκ ἐπ' εὐνοίᾳ
μᾶλλον ἢ χρεῖα χρώμενος, οὐδὲν ἔχων ἔτι πρὸς αὐτῶν ὠφελεῖσθαι, κατεφρόνησεν ὥς
πολεμίων. Ἀννίβου δ' ἀποπλεύσαντος ἡ βουλή τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθνεσι τῆς Ἰταλίας, ὅσοι
μετέθεντο πρὸς ἐκεῖνον, συνέγνω τῶν γεγονότων καὶ ἀμνηστίαν ἐψηφίσατο, Βρυττίων δὲ
μόνων, οἱ μέχρι τέλους αὐτῷ προθυμότατοι γεγέννητο, χώραν τε πολλὴν ἀφείλετο καὶ ὅπλα,
εἴ τινα ἦν ἔτι χωρὶς ὧν Ἀννίβας ἀφήρητο· ἐς τε τὸ μέλλον ἀπεῖπεν αὐτοῖς μὴ στρατεύεσθαι ὥς
οὐδ' ἐλευθέροις οὖσιν, ὑπηρέτας δὲ τοῖς τε ὑπάτοις καὶ στρατηγοῖς, τοῖς ἐς τὰς τῶν ἐθνῶν
ἡγεμονίας ἀπιοῦσιν, ἐς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας οἷα θεράποντας ἀκολουθεῖν. ^[5]

Annib 253 τοῦτο τὸ τέλος ἦν Ἀννίβου τῆς ἐς τὴν Ἰταλίαν γενομένης ἐσβολῆς.